

Petak, 14. novembar 2008. godine

Svedok Kosta Novaković

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Svedok je pristupio Sudu

Početak u 9.01 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima. Gospodine Mišetiću, vidim da ste spremni za nastavak unakrsnog ispitivanja. Gospodine Novakoviću, hteo bih da vas podsetim da ste još uvek pod svečanom zakletvom koju ste dali na početku svedočenja, da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine. Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine predsedavajući, mislim da moramo da najavimo predmet.

SUDIJA ORIE: Oh, da. Mislim da to još nije učinjeno. Gospodine sekretare?

sekretar: Dobro jutro časni Sude, i svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T Tužilac protiv Ante Gotovine i ostalih*.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Hvala i vama gospodine Mišetiću što ste me podsetili. Ne možemo jedni bez drugih. Molim vas nastavite.

svedok: Kosta Novaković

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MIŠETIĆ - NASTAVAK

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dobro jutro još jednom, gospodine Novakoviću.

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Dobro jutro, gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Juče smo završili razgovorom o evakuaciji. Sada bih želeo da pustim snimak... Ali prvo bih rekao: vi ste završili u Banja Luci 7. avgusta 1995. godine. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sećate li se da ste se pojavili u jednom televizijskom programu *TV Banja Luka* zajedno sa Savom Štrbcem?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, mislim da je bilo jednom ili dva puta.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pokazaću vam jedan isečak vašeg pojavljivanja na *TV Banja Luka* 7. avgusta [1995. godine].

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, molim vas dokument koji nosi oznaku 1D61-0238.

(video snimak)

Kosta Novaković: Prije svega, veliki broj pripadnika SVK nalazi se u svojim jedinicama, koje su izvučene na druge prostore odnosno, jedinicama koje su se planski povukle kao što smo rekli na početku. A svakako jedan broj pripadnika SVK, ja ne bih rekao da je veći broj, koji nisu zbrinuli svoje porodice i koji nisu imali odraslog člana porodice, a vi ste možda mogli primetiti da su traktore, najviše smo išli traktorima, vozili su dječaci i djevojčice od 10 i 15 godina. Prema tome, u porodici u kojoj nije bio odraslih članova porodice da mogu da upravljaju vozilom, bilo traktorom ili drugim motornim vozilom, bilo je neophodno da se angažuje neko od pripadnika SVK jer smo kazali da je čitava ova akcija i aktivnost vođena u smislu zbrinjavanja civilnog stanovništva.

(kraj video snimka)

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, gospodine Novakoviću...

(Obrana se savetuje)

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, upozoren sam na to da ovaj prvi deo video snimka nije ušao u zapisnik. Mislim da to kasnije možemo da rešimo.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Ne znam da li to možemo kasnije rešiti. Vi ste kabinama dali transkripte na oba jezika. Da li ste... Pretpostavljam da imate nameru da ponudite na usvajanje i te transkripte, tako da će ono što je rečeno svakako ući u spis, iako se možda neće u potpunosti pojaviti u zapisniku.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Mogu li pretpostaviti da ovaj deo nije najbitniji deo. Da li je to jasno? Više se radi o uvodu u ono što sledi i što je sada ušlo u zapisnik.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Tačno, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Pod tim okolnostima možemo da nastavimo.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, gospodine Novakoviću, 7. avgusta vi kažete da su: „Jedinice povučene u skladu sa našim planom.“ Koji je to plan?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa to bi mogli zaključiti iz tog segmenta, ali to nije kontekst. Ja koristim često izraz „planski“, međutim to nije bilo planski. Nije nikakav bio plan za izmještanje jedinica i nažalost sve se dešavalo stihijski. Ja jesam to za javnost rekao i stojim iza toga da sam rekao planski, ali valjda neću javnosti govoriti kako je to bilo stihijski i neorganizovano. Uglavnom je sve bilo stihijski, a ne planski. I može se vidjeti za koje je to potrebe, za javnost Republike Srpske, u periodu tri dana nakon agresije, znači sve u jednom frustrirajućem stanju. Ja sam hteo da dam neki jednostavniji ton, da ne bude panike, itd.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Primetio sam da niste rekli... rekli ste da su se povukli prema planu. Niste rekli da su pobjegli zbog panike i straha prouzrokovanih granatiranjem. Je li to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, nije tačno. Ja sam rekao da su, upotrebio sam izraz „planski“, a to nije bilo planski.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, čini se da je jasno da se radilo o ulepšavanju stvarnosti a ne o istini, kako je rečeno na televiziji. Barem ja tako shvatam svedočenje gospodina Novakovića.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pa, to je ono što je rekao...

SUDIJA ORIE: Da, to je ono što ste vi rekli. Ono što je on rekao tada, možemo videti iz video snimka.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da. U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ima još jedna izjava na snimku, kada govorite o angažovanju vojnika: „Morali smo da angažujemo vojnike kako bi vozili traktore u slučajevima kada porodice nisu imale nikoga ko bi mogao da vozi traktor; zato su to radila deca od 10 ili 15 godina.” Ko je dodeljivao vojnicima te dužnosti?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Na žalost niko. Ja sam možda u prethodnom, ako smo juče to zapazili, kazao da su mnogi ljudi otišli iz jedinica, da ne kažem samovoljno, jer jedina briga u tom momentu je bila briga za porodice. Ako je bombardovanje bilo unutar teritorije a jedinice su manje bile izložene, normalno da onaj čovek koji je bio u svojoj jedinici je razmišljao šta će biti sa njegovom porodicom. I kao porodični ljudi, a mi smo imali uglavnom porodične ljude a ne vojsku, oni su pre svega mislili o svojoj porodici. Svaki taj koji je otišao iz jedinice do svoje kuće da skloni porodicu uglavnom se nije ni vraćao iz jedinice, zapravo od porodice. Zbog toga nama nije trebalo toliko veliki broj vozila što smo tražili od UNPROFOR-a. Jednostavno smo praktično imali svoja vozila, traktore koji su ljudi sami vozili. To je jedan od načina kako su se jedinice raspadale. Ponavljam, naši borci domaćini - oni su samostalno u većini slučajeva otišli da vide šta je sa njihovim porodicama, i kad su tamo zatekli stanje haosa, bombardovanja, onda su oni jednostavno uzimali te traktore i kretali - i prije one odluke o evakuaciji o kojoj smo već govorili i možda ćemo još govoriti.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dakle, kada na video snimku vi kažete da: „U porodici u kojoj nije bio odraslih članova porodice da mogu da upravljaju vozilom, bilo traktorom ili drugim motornim vozilom, bilo je neophodno da se angažuje neko od pripadnika SVK.” - vi u stvari kažete da niste vi njima dodeljivali te zadatke već da su oni po svojoj volji odlazili. Je li to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, tako je.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, gospodin Štrbac je bio pored vas u studiju, i ja bih hteo da pustim isečak iz tog TV programa...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Izvinjavam se, časni Sude, podsetili su me da ponudim na usvajanje dokument koji nosi oznaku 1D61-0238.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Znam da Odbrana planira da ponudi na usvajanje više od jednog video isečka iz ovog TV programa, kao što je upravo ukazao gospodin Mišetić; i s obzirom na odgovor svedoka, u vezi sa kontekstom, voleli bismo da imamo celu verziju programa da bismo videli da li postoji još nešto relevantno u vezi konteksta a što bismo možda hteli da ponudimo na usvajanje. Ukoliko se specifični isecci nude na usvajanje, mislim da Tužilaštvo ima pravo da ipak pogleda celokupan snimak. Tada ćemo moći da odlučimo da li ćemo usmeriti pažnju Pretresnog veća na neke druge delove snimka.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pustiću video snimak, časni Sude. Mislim da to nije osnova zbog čega bi se ovaj isečak smatrao neprihvatljivim, zato što ...

SUDIJA ORIE: Ne, ja nisam shvatio da gospodin Hedaraly... samo se radi o zahtevu da kada se bude odlučivalo o prihvatljivosti, da se Odbrana pozove da dostavi ceo snimak Tužilaštvu, kako bi se videlo da li postoje drugi delovi koje bi takođe trebalo prihvatiti kao dokaze.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu, časni Sude.

TUŽILAC HEDARALY: Ako mi dobijemo ostatak programa, nemamo prigovora na ovaj isečak.

SUDIJA ORIE: Da, tako sam vas i razumeo. Gospodine sekretare, ovaj isečak?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D925.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D925 usvaja se u dokazni spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, molim vas dokument koji nosi oznaku 1D61 - 0237.

(video snimak)

Savo Štrbac: *Nikada Hrvati nisu niti nameravali živjeti sa Srbima u bivšoj Hrvatskoj. To se sada najbolje vidjelo na ovim zadnjim primjerima njihove agresije i na Zapadnu Slavoniju i sad na Dalmaciju, Liku, Baniju i Kordun. Mi smo to svi koji smo bili u situaciji da razgovaramo sa međunarodnim faktorima stalno i upozoravali i spominjali da Hrvati ne žele s nama a mi da s njima ne smjemo da nam se ne ponove do sada učinjeni genocidi. Koristio sam izraz „ne smjemo da živimo“ zato što ima jače dejstvo nego izraz „ne želimo“. Mi nećemo i ne možemo, naravno*

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

da živimo sa njima i zbog toga je bilo neophodno, prvo i pre svega da sačuvamo našu biološku masu, ljude. Mogli smo svi izginuti. Celokupno civilno stanovništvo, žene, nama treba ta biološka masa za nešto što će nadam se usljediti. Na dan najnovije agresije na Krajinu moje udruženje Veritas napisalo je pismo Butrosu Galiju u kojem ga upozorava na ovakve slučajeve, na jedan neviđen masakr koji će se desiti nad srpskim stanovništvom, zbog čega se na kraju odlučilo da se ide u egzodus, da se narod sačuva.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, gospodin Štrbac na kraju isečka kaže: „Na kraju je bilo odlučeno da se krene sa egzodusom kako bi se zaštitili ljudi.“ To je u stvari ono što se i dogodilo. Vi i vodstvo RSK odlučili ste da pokrenete egzodus, je li tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Nije tačno. Najpre, gospodin Štrbac nema te kompetencije da tako daje ocjene, a vi znate, mi smo juče dobro razjasnili da se radilo o evakuaciji samo četiri opštine u Severnoj Dalmaciji, znači kompletna Severna Dalmacija i opština Gračac u Lici. I ja želim da napomenem da to nije bila odluka niti sam ja bio autor, možda je ispalo, ja sam pisao taj dokument. Odluka je bila odluka Vrhovnog saveta odbrane i to smo juče jasno pokazali. Nije stanovništvo bilo ni izašlo, vi dobro znate da stanovništvo Korduna i 21. Kordunaški korpus još uvek je bio u okruženju. Nije bio van teritorije Republike Srpske Krajine. Prema tome, ja ne mogu da tumačim ove konstatacije gospodina Štrbca, ali one ne odlikavaju situaciju. To je jedna njegova konstatacija koja je data dva, tri dana posle, što ne mora značiti da ... i nije on imao neke kompetencije. On je bio samo sekretar Vlade.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Slažete li se sa procenom gospodina Štrbca kada je rekao: „Ne možemo sebi dopustiti da živimo sa Hrvatima“? Da li ste se u to vreme slagali sa takvom procenom?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam uvijek mislio da smo mi mogli živjeti zajedno sa Hrvatima i pored Hrvata. Ali bojim se da je gospodin Štrbac u pravu da baš, ne Hrvati, nego hrvatska vlast tadašnja nije htela da živi s nama. A nikad ne bih upotrebio čitav izraz za hrvatsku naciju.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Činjenica je, kao što je rekao gospodin Štrbac, da ste vi i vodstvo odlučili da „sačuvate biološku masu“ srpskog naroda tako što ste pokrenuli egzodus. Je li to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Tačna konstatacija. Tačno je da smo odlučili sačuvati stanovništvo Sjeverne Dalmacije, Korduna i opštine Gračac u Lici sa evakuacijom, ali unutar teritorije. To što je kasnije se drugačije odvijalo, to je sasvim sled situacije i sticajem okolnosti, odnosno razvojem situacije na terenu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sećate li se, da li ste u toj TV emisiji ispravili gospodina Štrbca i rekli mu: „Ne gospodine Štrbac, ne slažem se sa vama. Mi zapravo možemo živeti sa

Hrvatima“ ili da ste tvrdili da je odluka o egzodusu bila pogrešna? Da li se sećate da ste doveli u pitanje tu tvrdnju tokom ovog jednočasovnog programa?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo tamo bili gosti. Nismo imali baš prilike da suočeljavamo mišljenja. Možda smo u pauzi razgovarali. Bile su dve, tri pauze, ali nismo baš tu mogli, pred otvorenim ekranom da suprotstavljamo mišljenja, tako nije emisija bila zamišljena. Videli ste da je voditelj svakome postavljao određena i različita pitanja.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, nudim na usvajanje dokument koji nosi oznaku 1D61 – 0237.

TUŽILAC HEDARALY: Pod istim uslovima. U ovom isečku, primetio sam da postoji, u stvari, pauza, u okviru dela koji je ponuđen na usvajanje, i zato smatram još važnijim da dobijemo celokupnu verziju kako bismo je proučili.

SUDIJA ORIE: Ne znam da li je postojao neki takav prekid u delu koji je ponuđen na usvajanje ili je to bila pauza u samom programu, ali vi ste očigledno primetili pauzu. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude ovo će biti dokazni predmet Odbrane broj D926.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D926 se usvaja u spis. Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine predsedavajući. Za zapisnik, časni Sude, postoji pauza, i to samo zato da ne bismo morali da puštamo tri isečka umesto dva, i zato je to urađeno na taj način – sa zatamnjanim ekranom i sledećim isečkom.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Juče ste gospodine Novakoviću svedočili u glavnom ispitivanju.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možete da pokažete stranu transkripta 11.728 počev od reda 23 sve do strane 11.729, red 3.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Juče dok ste opisivali kako je doneta odluka da se izda naredba o evakuaciji, čiji ste vi bili autor, rekli ste da ste došli u kancelariju gospodina Mrkšića: „Gospodin Mrkšić nas je obavestio ukratko o situaciji i rekao doslovno: ‘ Predsednik Martić razgovarao je sa premijerom Babićem koji je u Beogradu. Kao što svi znamo, Babić je bio na sastanku sa američkim ambasadorom Peterom Galbraithom i mislim da Hrvatska neće stati.”“

Sada bih vam pokazao transkript presretnutog telefonskog razgovora od 4. avgusta 1995. godine, čini se, između gospodina Mrkšića i Babića.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako bismo mogli da pogledamo dokument koji nosi oznaku 1D61 – 0177, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Na vrhu stoji: „Određeni Milan razgovara sa nepoznatom osobom za koju mi smatramo da je general Mrkšić. I ako pogledate malo niže, kaže se: „Dođavola sve. Radi što god možeš“. Zatim: „Ovako, ja sam sa Galbraithom razgovarao, i po njegovim rečima nema šanse da stanu.“ Zatim nešto niže: „Uradi nešto da ovo prestane.“ Zatim glas broj jedan, a to je glas koji pominje sastanak sa Galbraithom, kaže: „Slušaj, nema šta da se radi. Izvlačite narod odatle.“ Odgovor: „U redu. Evo krećemo sa tim.“ „Pa jesu li prestali sa tim?“ „Nisu, dođavola.“ Zatim se nastavlja dole. Još neko se uključio u razgovor i kaže: „Dobro, evo Mile (potencijalno gospodin Martić?) hoće da razgovara sa vama.“ „Dobro.“ Zatim taj treći glas: „Milane, od Vrhovnog saveta Odbrane samo smo general i ja tu, pa razmišljamo da žene i decu izvlačimo.“ Glas iz Beograda kaže: „Nema druge opcije. Ja sam razgovarao sa Galbraithom pre sat vremena. Po onome što mi je rekao, ja ne mislim da će oni stati. Preduzimajte sve radnje po planu.“ Zatim glas broj tri kaže: „Znači da izvlačimo to, je li?“ Odgovor: „Da.“ Glas tri: „Dobro, idemo onda gore po dogovoru.“ Sada, gospodine Novakoviću, na osnovu vašeg svedočenja, juče u glavnom ispitivanju izgledalo je da imate neka saznanja o činjenici da je gospodin Babić razgovarao telefonom sa gospodinom Mrkšićem posle podne 4. avgusta 1995. godine. Moje pitanje je sledeće: pošto ste pogledali ovaj razgovor i činjenicu da jedan od sagovornika govori o tome da se sastao sa gospodinom Galbraithom kada glas broj tri kaže: „U redu, onda idemo gore po planu“ - možete li nam razjasniti šta to znači?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja bih molio, u koliko sati je ovaj izvještaj, obaveštenje o ovom ?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, ja ću postavljati pitanja, ali mislim da možete i sami da vidite na ekranu kada je ovaj izveštaj pripremljen.

TUŽILAC HEDARALY: Izvinjavam se, časni Sude. Ako postavlja pitanje o dokumentu ...

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Veoma je bitno, inače ne mogu da odgovorim na pitanje.

SUDIJA ORIE: Gospodin Hedaraly sada govori.

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da ako se svedoku postavlja pitanje o nečemu što se spominjalo u njegovom svedočenju, a što se odnosi na određeno vreme, mislim da ima pravo da zna koje je to vreme, a ne samo kada je presretanje poslato, već i koje je vreme razgovora. Može

se videti na dokumentu, ispod reda gde piše „Glavni Štab SVK“ čini mi se da su brojevi „04/08/95 1630“ što meni znači, a gospodin Mišetić me može ispraviti - da je to 4. avgust 1995. u 16.30 časova posle podne.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, pitali ste svedoka šta znači nešto iz razgovora i on ima pravo da zna šta mi znamo, o kontekstu, kada je ovaj izveštaj sačinjen. Jasno je da se tu radi o 19.20 časova. Barem tako stoji ovde. Ali kada se radi o vremenu razgovora, možete li nam pomoći i možete li pomoći svedoku?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodin Hedaraly je već posvedočio...

SUDIJA ORIE: Ne. Kao što znate, svedočenje gospodina Hedaralyja nije dokaz.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pa to nije dokaz koji je sačinjen u prisustvu svedoka, ali to ostavljam vama časni Sude, kada se svedoči u prisustvu svedoka.

SUDIJA ORIE: Da. Idemo dalje bez ovakvih ljutnji koje su uzgred sasvim razumljive.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, pretpostavimo da je to u 16.30 časova, ali to ne menja moje pitanje, a to je: kao saučesnik događanja o kojima se govori, možete li nam pomoći da shvatimo šta znači kada jedan od govornika kaže: „Dobro, idemo onda gore po dogovoru“?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je bitno vreme zato što sam ja juče rekao da sam ja načelno u ovo vreme bio u kacerariji kod generala Mrkšića. Znači, moglo bi se reći da sam ja u to vreme bio prisutan, recimo tom razgovoru koji je bio...

SUDIJA ORIE: To nije odgovor na pitanje. Pitanje je bilo: možete li nam pomoći da razumemo?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Ja nisam završio.

SUDIJA ORIE: Da. Molim vas nastavite.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Ja sam kazao da su, kada nas je Mrkšić upoznao sa situacijom da je on već dao informaciju da je gospodin Martić razgovarao sa gospodinom Babićem, i da je

gospodin Babić preneo informaciju iz razgovora sa gospodinom Galbraithom. Iako bih upozorio da je postojala jedna izjava gospodina Galbraitha da je sve rešeno i da nema potrebe za ratom, ali to je drugi kontekst. Mi smo nakon ovih razgovora dobili informaciju da praktično... da Hrvatska neće prestati i da treba da se evakuiše stanovništvo, kako sam rekao, iz Sjeverne Dalmacije i opštine Gračac u Lici. Taj pojam „gore“ „dole“ - vi znate nekad se upotrebljava pojam „rupa“, to otprilike pretpostavlja Knin, znate kako je bio u kotlini, pojmovi „gore“ „dole“, teško se može... Vidim da ovde ima neprimerenih reči, ali to su maniri i riječi koje se u ratu upotrebljavaju, ja ih lično nisam upotrebljavao. Prema tome, recimo konkretno „izlazite iz te rupe“ to bi moglo da znači da se skloni stanovništvo iz Knina, po mom mišljenju, što ne mora biti tačno. Ali realno odražava stanje.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Evo je rečenica: „Nema drugog izbora. Ja sam sa Galbraithom razgovarao pre sat vremena. Po njegovim rečima nema šanse da prestanu. Uradite kao što je planirano“. Koji plan?

prevodioci: Može li gospodin Mišetić da govori u mikrofon.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Pa moguće da je već njega Martić nazvao prije ovog razgovora i da mu je rekao kakav je stav Vrhovnog Saveta Odbrane. Pitali su ga za saglasnost da li da se pokreće stanovništvo, nije se moglo stanovništvo iz Sjeverne Dalmacije i opštine Gračac pomeriti bez saglasnosti Babića jer je i on bio član Vrhovnog saveta Odbrane. To bi se moglo shvatiti - da je on dao tu saglasnost. A znam lično da je gospodin Kovačević, ministar, iz iste kancelarije zvao gospodina Babića.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, moje pitanje je bilo kada on kaže: „Preduzimajte sve radnje po planu“, moje pitanje je bilo šta je bio plan?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam vam rekao, plan je, odluka je pretpostavila plan, odluka je vrlo jasno rekla šta treba da se radi: evakuacija za borbu nesposobnog stanovništva pravcem Knin – Otrić – Srb - Lapac opština Dalmacije i opština Gračac. Nije postojao drugi plan.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da pogledamo nekoliko redova dole, gde glas broj jedan iz Beograda kaže: „Mislim da ću pozvati te ministre, sutra, radi sastanka sa Mladićem. Ne znam šta.“ - „OK“. Gde je trebalo da se održi taj sastanak sa Mladićem?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: To mi nije poznato. Verovatno na teritoriji Republike Srpske. Ne mogu da nagađam zato što je general Mladić tada bio komandant VRS. Pretpostavljam, ali ne bih hteo da spekuliram jer mi nije poznato.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: A koji ministri bi se sastajali sa Mladićem?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Nije mi ni to poznato, ali samo znam da jedan deo naših ministara nije uvek bio u Kninu, neki su uvek išli na relaciju Istočna Slavonija, Vukovar, Beli Manastir. Neki su bili u Beogradu i ne znam sve. Možda i u Republici Srpskoj. Tako da to mi baš nije poznato. Ja uglavnom znam da je nekoliko ministara koji su tada bili u Kninu i sa kojima sam ja neposredno sarađivao tog dana, govorimo o 4. avgustu 1995. godine. Za ostale ne znam, zaista kompetencije Vlade mi nisu dovoljno bile poznate. Jesu kompetencije, ali kretanje ministara nije.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine predsedavajući, zamoliću da se ovaj dokument koji je na ekranu usvoji u spis.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D927.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D927 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, zamoliću da se na ekran učita dokazni predmet Odbrane broj D106.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, vi u izjavi kažete da odluka za evakuaciju nije bila objavljena u medijima. Da li se sećate toga iz vaše izjave iz 2001. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, zapravo tad nije ni moglo da se objavi kad nisu mediji funkcionisali.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovo je transkript intervjua koji je general Mrkšić dao uveče, 4. avgusta *Radio Beogradu*. U prvom delu gospodin Mrkšić kaže: „Knin je u mraku. Vršni se evakuacija stanovništva. Neprijateljske snage su stigle na 4 do 6 kilometara od Knina“. Pitanje: „Da li to znači da su probijeni naši redovi?“ Odgovor: „Ne, ostali smo i dalje u dodiru. Naše snage su se povukle na položaje neposredne odbrane Knina“. Sada, gospodine Novakoviću ovde zapravo general Mrkšić... U stvari, jedno preliminarno pitanje. Vi ste bili oficir generala Mrkšića zadužen za informacije. Vi ste verovatno imali informacije o tome da je gospodin Mrkšić dao intervju *Radio Beogradu*?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je. Nisam bio tad prisutan, inače sam u tom većem delu večeri bio kod njega zajedno, ali tad nisam bio kad je davao intervju.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li vam je bilo poznato da je u tom intervju *Radio Beogradu* rekao da je u toku evakuacija?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Verovatno da, to već više nije bila tajna.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kada to više nije bila tajna? Kada je to prestalo da bude tajna?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Tajna praktično, nismo juče to elaborirali, ja sam rekao nakon 18 časova kad sam ja pročitao tu odluku da je tom sastanku prisustvovao veliki broj novinara. Iako smo mi njih zamolili da nije uputno da dok se odluka ne prenese tim putevima, koji imaju organi civilne zaštite, da ne bi trebalo da ih odmah javljaju, ali mislim da je već oko 20 časova, kad su već organi civilne zaštite preneli te odluke na svoje poverenike na ove četiri opštine u Dalmaciji i opštini Gračac - da ta odluka nije bila tajna.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Nakon toga ste u jednoj fazi bili svesni toga da je odluka o evakuaciji stigla do medija uveče, 4. avgusta 1995. godine, je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, imao sam nameru da koristim knjigu Sekulića u ovoj fazi, ali neće biti potrebno zbog odgovora svedoka. Međutim, mislim da je ovo dobra prilika da, prema jučerašnjem razgovoru, podnesem na usvajanje u spis dva poglavlja iz te knjige Sekulićeve koja nose oznaku 1D44 – 0003.

SUDIJA ORIE: To će biti bez posredstva svedoka.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, to je u redu.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare, ta dva poglavlja iz Sekulićeve knjige?

sekretar: Časni Sude, ovo će biti dokazni predmet Odbrane broj D928.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D928 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, sad ću ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Uz dozvolu Pretresnog veća, pustiću jedan malo duži video snimak, mislim da se radi o snimku od otprilike 11 minuta.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Radi se o gospodinu Milanu Martiću, dao je intervju u Banja Luci neodređenog datuma, ali verujem unutar godinu dana nakon operacije *Oluja*. U tom isečku gospodin Martić govori o događajima od 4. avgusta 1995. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, transkripti su podeljeni kabinama. Hteo bih da pustim taj snimak u celini zbog toga što govori gospodin Martić.

SUDIJA ORIE: Mogu li da pitam da li postoji mogućnost da povremeno prekinemo puštanje videa jer će inače možda doći do toga da prevodioci kasne par minuta pa je zbog toga teško ispratiti šta se dešava sa transkriptom. Možda nakon jednog ili dva minuta da se zaustavite na nekoliko sekundi.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude. Video snimak, gospodine sekretare nosi oznaku 1D61-0240.

SUDIJA ORIE: Samo jedno pitanje pre nego što počnemo. Tu piše „Jesen 1995.“. Rekli ste da je to bilo unutar godinu dana ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Proveriću to, možda je ovo tačnije da je reč o jeseni 1995. godine, na osnovu onoga što će on reći na snimku.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite.

(video snimak)

Milan Martić: Taj prvi dan, 4. avgusta i sami ste bili prisutni kada je Knin bombardovan i ostala mesta. Hrvati nisu imali nekog bitnog uspeha osim smene na planini Dinara i Mali Alan na Velebitu. Sve ostalo je išlo nekim svojim putem, i s obzirom da su Hrvati tog dana bili u Zagrebu, naročito u sklonišcima i očekivali su našu reakciju na bombardovanje, ocenili smo da u tim prvim momentima i ne treba da se tuče Zagreb. Ali što je veoma indikativno, prvih dana mene je iz Beograda, iz Miloševićevog kabineta zvao pet puta Milan Babić, samo sa jednom namerom, da mi sugeriše 'Nemojte tući Zagreb!'. Ja sam to uzeo površno i rekao sam da ćemo proceniti u datom momentu šta da radim;, a vlasti Srbije od režima pa dalje, niko nije sa nama kontaktirao jer su me jednostavno mimoišli, i svi kontakti su išli na generala Mrkšića. Kasnije

sam video zahteve da se ne tuče Zagreb. Naveče, u 19.30 časova bio je Dnevnik hrvatski, a imali smo generator i struju u komandi. Hrvati su objavili preko ekrana da je prestanak vazdušne opasnosti u Zagrebu jer je neko od njihovih generala, general Tolj čini mi se da se zove, rekao da izađu svi građani iz skloništa jer Srbi navodno nemaju domet. Usledila je moja naredba generalu Mrkšiću da se tuče Zagreb i to sa svim mogućim i raspoloživim sredstvima i municijom koju imamo. On je rekao 'Dobro, razumem.' - kako oni to kažu. Nažalost, od te moje naredbe nije bilo ništa, nego da stvari budu još interesantnije, meni iza leđa, da ja za to ne znam, smenjuju komandanta korpusa Korduna, pukovnika Veljka Bosanca, plašeći se da ja ne dam njemu direktno takvu naredbu. Njega smenjuju i postavljaju novog čoveka da se ne bi slučajno takva naredba izvršila, i tad ni jedna granata ne pada na Zagreb, iako smo imali mali milion razloga za to. Dešava se ono što je najgore, da u datom momentu u mom odsustvu od nekoliko časova, da se povlači ta naredba koja je napisana par meseci ranije u Beogradu, postupili su po naređenju da se povuče vojska, ono što ja ne znam.

Novinar: Tog nesrećnog 4. avgusta, koja je bila vaša zadnja naredba kao vrhovnog komandanta?

Milan Martić: Pa moja zadnja naredba je bila ono što sam rekao - da se bombarduje Zagreb oko 19.30 časova, kada sam video šta Hrvati objavljuju. Ali prethodno, odluku koju sam doneo prethodno nažalost nisam imao bilo koga, da se konsultujem – u 17.00 časova da iz gradova koji su bili pod neprekidnim bombardovanjem kao Knin, Benkovac, Obrovac, da povučem civilno stanovništvo, i to je jasno stajalo, da je naredba da se neborbeno stanovništvo povuče u sela koja nisu bila bombardovana zaključno sa Srbom i Lapcom koji su u Krajini, ne u Šumadiji. To sam doneo iz jednog razloga što mi je kroz glavu prošla i Zapadna Slavonija i masovno stradanje civila, jer sam bio napadan i od režima Srbije i od svih onih koji su vodili neku drugu politiku, da je to bila greška. Rekao sam da neću ponoviti grešku i da ću izvesti sve, osim vojno sposobnih koji će zajedno sa mnom uzeti pušku u ruke i boriti se za Krajinu. Kažem, nisam imao sa kim da se konsultujem i doneo sam tu naredbu. Ta naredba postoji i danas kod mene iako su kasnije niz manipulacija iz toga iznešenih, da je to praktično bilo ključ, da sam ja doneo naredbu o povlačenju vojske, što se pokazalo kao netačno. To isto večer je sam predložio generalu Mrkšiću da krenemo u kontra napad na Dinaru, da lično ja vodim momke znajući da dobro poznajem Dinaru i da možemo iznenaditi Hrvate. On je mene posle pogledao bijelo i rekao 'Nema od toga ništa'. Ja nisam znao za tu famoznu naredbu o povlačenju vojske niti sam mogao da slutim s obzirom da Hrvati praktično nikakvog većeg uspeha nisu imali. Smatrao sam da će već sledećeg dana biti bolje, u našu korist, i sigurno bi bilo. Moje odsustvo iz komande, koje je trajalo oko dva sata bilo je dovoljno da general Mrkšić okupi sve svoje komandante korpusa, koje je u međuvremenu sve sam postavio sa novim ljudima, i da im kaže da se postupa po ovoj novoj naredbi koju je Milošević pripremio mesecima ranije. Bio je dovoljan taj period da ja budem odsutan da se to donese. Sam povratak u komandu gde sam otišao ranije, da bi se uspostavio Radio Knin da profunkcioniše, jer se javljao lažni radio Knin koji je obmanjivao naš narod. Kad sam se vratio zatekao sam čudnu situaciju, sve su se nešto došaptavali ti pukovnici,

generali, da ja slučajno ne bih čuo. Ali sam mislio da su to neke sitnice oko same taktike komandovanja, pa kažem 'U redu, nije toliko strašno'. Naveče sam posle ponoći, oko ponoći zatražio da se malo odmorim jer dva dana nisam spavao, međutim odmah su me zvali telefonom doktor Karadžić, Krajišnik, još su funkcionisale linije, da mi nešto kažu, sugerišu i nisam mogao da spavam. Tada mi je Mile Mrkšić sugerisao da su uslovi komandovanja, koji su zaista bili teški, da se ne može komandovati iz Knina i da se ide u Srb. Ja sam rekao: 'Ne dolazi u obzir, koji Srb čoveče, ni u kom slučaju.' Posle jednog izvesnog vremena, posle pola sata došaptavanja sa izvesnim pukovnicima predložili su da se izađe na Pađene, to je nad samim Kninom, da tu ima izvora za jedno komandno mesto i da se tu može normalno komandovati i da će postaviti takvu taktiku da nas Hrvati neće naći. Popustio sam onda i rekao: 'Ako hoćete u Pađene, možete.' Oni su jedva dočekali i samo su se pokupili i otišli. Ja nisam znao da su gotovo sve ranije demontirali u komandi. I otišli su. Ja sam ostao tu sa svojim momcima negde do tri-četiri sata ujutru i otišao sam za Pađene jer sam njih zatekao. Pre svega video sam da to nije komandno mesto kao što su mi rekli. Postoji neki sistem veza ali to nije to što su rekli, ja mislim. Ali kažem dobro, to je to, valjda će oni i to da razrade, imaju i bolje veze i biće bolje. Ja sam tad zatražio da se odmorim i oni su mi oberučke dali neki krevet. Moji momci, koji su bili sa mnom isto tako su se malo odmorili, negde oko pet ujutru, i probudili smo se u osam sati. Bilo je bombardovanje, međutim to mi nije smetalo. Bila je subota, ali je bilo čudno to što galame nije bilo. Onda smo se odjednom trgli i videli da nikakve komande tu nema. Prosto su pobegli odatle, a da me nisu ni obavjestili, što je veoma sramno. Još neko vreme smo se zadržali tu oko Pađena, i oko 10 h sam ja pošao da potražim komandu. I tek tad smo shvatili ono što nisam mogao ni pretpostaviti, kada sam naišao na jedinicu koja je bila u Žitniću, mahom sastavljenu od Kninjana i okolnih sela koje sam sreo na kraju Pađena u Kravljivoj Dragi, kako je mi zovemo. I pitam ih: 'Momci, pa kuda?' Oni kažu: 'Dobili smo naredbu za povlačenje.' – 'Ma kakvu naredbu povlačenja, vraćajte se nazad!' Nađem njihovog komandanta, pukovnika Davidovića i pitam ga: 'Čoveče, pa šta ovo treba da znači?' Ta vojska ga je okružila, branila da nije on kriv, da je dobio naredbu, ko neki osuđenik. Na vrhu Otrića trebalo mi je nekoliko časova da se probijem...

(Tehnički problemi)

ADVOKAT MIŠETIĆ: Izgleda da imamo jedan tehnički problem, časni Sude. Mislim da je problem sa kompjuterom.

SUDIJA ORIE: Evo sad odmah na ekranu vidimo objašnjenje o tome šta se dogodilo. Piše da ne može da pronađe taj fajl.

(Pretno veće i sekretar se savetuju)

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Tehničar će uskoro doći da vidi da li on može da pomogne.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Evo, upravo mi kažu ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, čini se da se stručnjaci sad već bave problemom koji imamo. Da razrešimo dva druga pitanja: prvo, stekao sam utisak, ne znam da li sam u pravu ili ne, da nešto nedostaje u prvom delu transkripta, molim da se tome posveti posebna pažnja. Uglavnom kada je reč o, samo da pogledam, negde na sredini strane 19, kada gospodin Martić govori o tome da njegovo naređenje nije realizovano. Slušajući verziju na francuskom jeziku čuo sam da se radilo o naređenju o granatiranju Zagreba, sa svim raspoloživim sredstvima. Možda sam pogrešio, jer nije lako pratiti i transkript i ono što možemo da vidimo na video isečku, a to je prevod na engleski, i da istovremeno slušamo francuski. Nemam ovde transkript, pa da li je tačno da nešto nedostaje?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mislim da govorite, časni Sude, o redu 14, gde on kaže: „To moje naređenje nažalost nije realizovano.“

SUDIJA ORIE: Da, mislim da sam ranije čuo nešto o tome šta je to naređenje predstavljalo, međutim, moguće je da ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Da li je moguće da sam ja na francuskom čuo da se radi o naređenju da se upotrebi sve... Možda sam nešto propustio.

TUŽILAC HEDARALY: U ovom transkriptu koji nam je dao gospodin Mišetić ima nekoliko redova koji nisu bili u transkriptu na ekranu. To je transkript koji nosi oznaku 1D61 – 0240, sredina drugog paragrafa odmah nakon dela u kome kaže: „Ja sam generalu Mrkšiću dao naređenje da granatira Zagreb svim raspoloživim sredstvima i svom municijom ...“

prevodioci: Molimo vas da usporite zbog prevođenja. Hvala vam puno.

TUŽILAC HEDARALY: Izvinjavam se. Dakle: „Kasnije sam poslao generalu Mrkšiću naređenje da granatira Zagreb sa svim raspoloživim sredstvima i svom municijom koju imamo.“ On je odgovorio: „U redu, razumem, kao što oni kažu. Nažalost, to moje naređenje se nije realizovalo.“

SUDIJA ORIE: Da, ta dva reda sam čuo na francuskom a nisam ih video u transkriptu. U redu, to je sada ispravljeno, ne moramo ponovo puštati snimak. Da li je u međuvremenu tehnički problem rešen?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Jeste, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Molim vas da nastavite od one tačke gde smo se zaustavili, samo da proverim tačno gde je to. „*Ko neki osuđenik*“, to se vidi na ekranu, a i bile su to poslednje reči.

TUŽILAC HEDARALY: Bilo je to na 8.27 minuta.

SUDIJA ORIE: 8.27 minuta.

(video snimak)

Martić: Na vrh Otrića trebalo mi je nekoliko časova da se probijem, zatičem brigadu sa Dinare. Sad, možete zamisliti gde se ona nalazi i tu nalazim našeg pukovnika Radića, on se hvata za glavu: 'Nemojte mene ništa pitati, ja ništa ne znam.' I tako, video sam čudnu situaciju. Pitao sam ga: 'Gde je Mrkšić?' Kaže: 'On je u Srbu'. Oni su dakle pobegli u Srb. Meni je trebalo nekoliko časova, od Srpskog Klanca nismo mogli da se probijemo. Peške sam išao do Srba, da ih nađem i da vidim tu famoznu komandu, koja nema nikakve komande, nema ni telefon. Video sam... sve je bilo skoro izgubljeno. Kažem: 'Mile, pa šta ovo čoveče treba da znači? Imaš li vojnu policiju? Zaustavi ljude, ja ću im se obratiti.' On to ni ne pokušava, kaže: 'Znate, to ćemo mi u Petrovcu.' To je meni bio dovoljan znak da je ovo nezapamćena izdaja koju nikad nisam mogao ni sanjati. Prosto čovek ne može da shvati da mu se tako nešto događa pred očima. Tada, u tim trenucima, ja sam bukvalno bio na ivici nervnog sloma, ne znajući sam šta da radim. Narod ide, niko ih ne može zaustaviti. Ostao sam sa svojim saradnicima do zadnjeg čoveka, dok se nisu izvukli. Onda sam otišao, ne znajući da li su ustaše prodrli do Ličke Kaldrme na Resanovac, pa prema Drvaru. I tu sam ostao skoro mesec dana nakon pada Krajine. Mislim da kad se počnem podsećati događanja, mogu da kažem, ne daj bože, ne ponovilo se ni najvećem dušmanu ono što smo mi u tim momentima preživeli.

Novinar: Taj zadnji dan, 4. avgust koliko je vaših najbližih saradnika bilo sa vama u Kninu, mislim na premijera i ministre?

Martić: Nije bilo nikog izuzev dvojice-trojice. Mislim da je bio Tošo Pajić na Kordunu, kao ministar unutrašnjih poslova. Mislim da je Šuput bio negde u Lici. I koliko znam, Drago Kovačević je bio u Kninu. Svi ostali su bili van Knina. Svi ostali su bili negde na prostoru Beograda, Novog Sada i bog te pita gde su imali neke važne poslove.

Novinar: Uključujući predsednika Vlade?

Martić: Uključujući predsednika Vlade koji je išao da se nađe sa Galbraithom i koji je potpisao Z-4 plan, iako ja za to nisam znao, jedan dan uoči napada. Milan Babić ga je prihvatio, ne konsultujući se ni sa kim, izuzev verovatno sa Miloševićem. Potpisao je taj famozni plan Z-4. Ali i pored tog plana Z-4 i Galbraithovih garancija o nenapadanju, mi smo napadnuti. Verovatno je i to trebalo da služi nekoj obmani da se uspavamo, da nećemo biti napadnuti. Mene lično niko nije izvestio o napadu, ni moja služba državne bezbednosti koja je takođe pobegla dan ranije; ni general Mrkšić koji je unapred znao za napad, ali me nije izvestio. Jednostavno su smatrali da me ne treba ni izveštavati jer ja naravno nisam čovek koji bi otišao, pobegao, ali bih preduzeo nešto da pre tog napada alarmiram ljude koji su stradali na spavanju, jer sam lično mogao da nastradam, jer su mi dve granate prošle pored mene i moje djece, da ne nastradaju ljudi koji su nastradali na samom spavanju. Preduzeo bih nešto da ljudi siđu u skloništa ili podrum.

Novinar: Da li mislite da su oni stvarno znali za napad?

Martić: Jesu, jesu, to je on kasnije sam priznao i pričao je na više mesta kako je on znao i kako je on smatrao da nikoga ne treba izveštavati, pa je ispričao kako nije hteo čak ni svog vozača da pozove nego je išao peške, i tako. Znao je i to je sam pričao u više navrata, ali nije smatrao da je potrebno mene izvijestiti.

Novinar: Imali smo konferenciju za štampu tog petka, UNPROFOR-ov šef informisanja Alun Roberts, jasno, glasno i koncizno rekao da su oni dobili informaciju u 3.45 časova u sedištu UNPROFOR-a u Kninu, da će napad početi u 5 časova. Uzbuna nije svirana?

Martić: Pa nije svirana jer jednostavno Mile Mrkšić koji je znao pre, koji je to rekao mnogobrojnim svedocima da mu je rečeno u 3 časova. A moja služba bezbednosti, koja je pobegla dan ranije van Knina, je znala i prije toga. Niko nije smatrao za shodno da mene izvesti, da ja naredim ili to je trebalo da bude i naređenje generala Mrkšića, da se alarmira narod, da se svira uzbuna, da se ljudi sklone u skloništa. Mislim, bar bismo uspeli da spasemo onih desetak – petnaest ljudi koje je bombardovanje zateklo u krevetu, kao što je pokojni Marijanović, zatim gospođa koja je vodila plesnu školu, i tako dalje.

Novinar: Mnogi ljudi spominju onaj put kojim je kolona izbeglica prošla od Srba do Republike Srpske, da je probijen dva dana ranije. Da li je to tačno? Da li imate informacije u vezi s tim?

Martić: Nije dva dana, on je probijan petnaest dana ili mjesec dana ranije, probijen je radi nekakve komunikacije, bar je tako zagovarano zbog bolje komunikacije ka Martin Brodu, što u nekakvom interesu ekonomskom i u svakom drugom nije loše. Ali izgleda da je praktično taj put probijen jer se spremala režija koja je dogovorena u Beogradu. To je više nego jasno, da je taj put bio potreban, što ja naravno nisam mogao da znam.

Novinar: Uprkos ovim činjenicama, da li mislite da je Republika Srpska Krajina, mogla da se brani 4. avgusta?

Martić: Ja sam ubjeđen, bez obzira na to što, moram napomenuti, u toj akciji, u tom napadu su učestvovala snage NATO avijacije, i oni su nama rušili relejne sisteme, rušili električne instalacije, i zato na kraju nismo imali struje.

prevodilac: Nema više jačine zvuka.

(Tehnički problemi)

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mislim da imamo problem sa zvukom.

SUDIJA ORIE: Želeo bih da skrenem vašu pažnju da se ne radi samo o prevodiocima koji treba da prevode nego je i transkriberima teško da prate ovu brzinu. Moramo da se pobrinemo da i prevodioci i transkriberi budu paralelno u svom radu sa onim što je na videu. Evo ponovo se vratio zvuk. Da pokušamo ponovo.

(video snimak)

Martić: ...kao što je pokojni Marjanović, zatim gospođa koja je vodila plesnu školu, i tako dalje.

Novinar: Mnogi ljudi spominju onaj put kojim je kolona izbeglica prošla od Srba do Republike Srpske da je probijen dva dana ranije. Da li je to tačno? Da li imate informacije u vezi s tim?

Martić: Nije dva dana, on je probijen petnaest dana ili mesec dana ranije, probijen je više radi nekakve komunikacije, pa je tako zagovarano zbog bolje komunikacije prema Martin Brodu, što je u nekakvom interesu ekonomskom i u svakom drugom nije loše. Ali izgleda da je praktično taj put probijen jer se spremala režija koja je dogovorena u Beogradu. To je više nego jasno, da je taj put bio potreban, što ja naravno nisam mogao da znam.

Novinar: Uprkos ovim činjenicama, da li mislite da je Republika Srpska Krajina, mogla da se brani 4. avgusta?

Martić: Ja sam ubjeđen, bez obzira na to što, moram napomenuti, u toj akciji u tom napadu su učestvovala snage NATO avijacije i oni su nama srušili relejne sisteme, rušili električne instalacije i zato na kraju nismo imali struje. Dakle to je sve odradila avijacija NATO. Međutim, ja tvrdim - da nije bilo prevare Miloševića sa famoznim generalom Mrkšićem, mi bismo i dan danas bili u Krajini. Bilo bi sigurno više žrtava, bez govora, ali s obzirom na konfiguraciju terena, na mogućnost sprečavanja u celoj Krajini, siguran sam da Hrvati ne bi uspeali da osvoje čitavu Krajinu. Moguće je da bi imali nekakvih uspeha, pomeranja, ali smo isto tako i mi mogli imati na drugoj strani uspeha. Ja moram ovde reći da smo imali šansu da uzmemo Karlovac, Biograd i neka druga mesta. Kako bi oni prošli u svim tim sukobima? Ali ne bi mogli, kad bi se kvalitativno zaprečili teritoriji zbog one tamo konfiguracije, ne bi mogli vršiti manevre sa artiljerijom i sama pešadija ne bi imala značajnijih uspeha. Dakle, ja sam siguran da bi mi imali žrtava, tu nema dileme, puno više žrtava nego što smo imali u egzodusu, ali ostali bismo u Krajini.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

(kraj video snimka)

SUDIJA ORIE: Ovde imamo jedan deo koji se vidi na ekranu dva puta, ali osim toga mislim da je sve ostalo ušlo u zapisnik.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Izvinjavam se zapisničarima i prevodiocima zbog dodatnog posla.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, vi ste sad videli verziju gospodina Martića ili bar način na koji je objasnio te događaje novinarima. Gospodin Martić tvrdi da je evakuacija bila planirana mesecima unapred. Da li vi o tome išta znate?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ja mislim da on u ovim intervjuima ima dosta proizvoljnosti. Čudi me ta opsesija Zagrebom i animozitet prema generalu Mrkšiću, ali to nije tačno.

SUDIJA ORIE: Da, gospodine Hedaraly, vi...

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da je ovo pitanje prilično neprecizno zato što gospodin Martić govori o odluci koja se odnosi na stanovništvo s jedne strane i na vojsku koja se očigledno povukla. Možda bi bilo dobro da se te dve stvari razjasne, da se izbegne konfuzija.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, ovo je... već drugi put da gospodin Hedaraly ispred svedoka iznosi neko alternativno objašnjenje. Ukoliko ima prigovor, hteo bih da se svedok ...

TUŽILAC HEDARALY: Da, ali pitanje je neprecizno i dovodi do zbrke...

SUDIJA ORIE: Da. Ali onda kada dođe do objašnjenja onoga što je neprecizno i što dovodi do zbrke, moglo bi se odmah reći da do toga dolazi kod obe strane povremeno i da biste morali da se uzdržite od prigovora kojima se daju nekakve naznake svedoku.

TUŽILAC HEDARALY: Ja se izvinjavam zbog toga. Ali kada se svedoku pokaže snimak od petnaest minuta a nakon toga mu je postavljeno neprecizno pitanje, časni Sude, mislim da to pitanje onda nije pošteno.

SUDIJA ORIE: Ja ne kažem da je to što vi kažete pogrešno. Pitam se da li je u redu da se to kaže u prisustvu svedoka. E sad, svedok je već odgovorio na pitanje. Da li ima potrebe... to je

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

sada već ušlo u zapisnik gospodine Hedaraly. Mislim da je gospodin Mišetić čuo primedbe na pitanje i sigurno će se truditi da izbegne bilo kakve nejasnoće. Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja ću onda biti još jasniji.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, bilo da on [Milan Martić] govori o evakuaciji vojske RSK ili o evakuaciji stanovništva iz RSK on govori o nekim pripremama, Miloševićevim pripremama, on je to ime spomenuo, zar ne? Da li sam dobro razumeo?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Evakuacija stanovništva i vojske su dva odvojena pojma. Bez sumnje je gospodin Martić govorio o tome, ali to je netačno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: ...da li ja dobro shvatam stvari, da gospodin Martić tvrdi da je vojska predvođena generalom Mrkšićem zajedno sa Beogradom bila odgovorna za evakuaciju vojske?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Očito da gospodin Martić to govori u filmu, ali to nije tačno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodin Martić pominje raščišćavanje puta, probijanje puta ka Martin Brodu koje je bilo obavljeno u roku od mesec dana pre operacije *Oluja* što navodi u video snimku da je to deo nečega što je već dogovoreno bilo u Beogradu. Da li je vama poznata ta činjenica da je put ka Martin Brodu bio probijen u roku od mesec dana od operacije *Oluja*?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa, ne tvrdi gospodin Martić decidno da je zbog toga, ali put je bio probijen onog momenta kad je ugrožena jedina komunikacija Knina sa unutrašnjosti, i to kada je ugrožena komunikacija Knin – Strmica – Bosansko Grahovo. To je poznato da Hrvatsko vijeće odbrane i Hrvatska vojska već su u tom dijelu, zaključno 27. jula došli u Bosansko Grahovo. Znači komunikacija koja je iz Knina bila prema unutrašnjosti Krajine više nije funkcionisala, posebno prema Republici Srpskoj. I jedini razlog zašto je taj put, samo je taj put proširen, to je par kilometara puta.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Vi ste tokom svog svedočenja spomenuli nekoliko puta plan Z-4 i nekakav sporazum sa gospodinom Galbraithom koji je postignut. Da li ste vi znali da gospodin Martić nije imao ikakvih saznanja da je gospodin Babić postigao bilo kakve sporazume sa Galbraithom?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, gospodin Babić je bio ovlašćen od gospodina Martića da potpiše taj sporazum, to je bilo jasno. I na koncu, gospodin Babić je javio iz Beograda za taj plan i javio je upravo preko kancelarije gospodina Mrkšića, i koliko ja znam, nije se gospodin Martić suprotstavljao tome - ni tad ni kasnije. A to što je gospodin Martić izjavio nakon par mjeseci, e to je drugo pitanje.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Jeste li bili upoznati sa činjenicom da je gospodin Martić naredio generalu Mrkšiću u 7.30 časova uveče 4. avgusta da pokrene masivan napad na Zagreb?
SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa nije bilo baš tako. Ja sam tu bio prisutan.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kad kažete: „Nije bilo baš tako“, pa kako je onda bilo?
SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Bio sam prisutan i hteo sam da nastavim. Mi smo gledali zajedno, nas trojica gospodin Martić, Mrkšić i ja dnevnik *Radio Televizije Zagreb*, prvi program. I kada se završio dnevnik oko 20 časova, onda je spiker objavio da više nema zračne opasnosti jer više ne pretil opasnost. I zaista je gospodin Martić dao ideju, nije baš izričito naredio, kako bi trebalo tući Zagreb.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da vas pitam...

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Gospodin Mrkšić i ja smo razmenili poglede i niko ništa nije rekao. Mislim da sam ja... je l' dozvoljavate da nastavim?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Nastavite.

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Mislim da sam ja komentarisao šta u stvari to znači. Treba mi to da objavimo javno da ćemo tući, ne Zagreb, nego nekakav cilj u Zagrebu. Zna se koji cilj može biti, samo vojni cilj, glavni stožer spornog područja ili nešto konkretno. A i šta sa time postizemo, postizemo kao nešto u Zapadnoj Slavoniji. Maltene sa tim činom treba opravdati sve što se dešava. Da budem jasan, granatiranje Zagreba u vreme Zapadne Slavonije praktično je... Da, da objasniću ja.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: ...

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Samo me pustite da završim, ukratko.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: ...

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Praktično da je aboliralo sve to što se desilo kasnije u Zapadnoj Slavoniji i ostalo, znači tu tragediju i ostalo. Ali da se vratimo, ja sam još dodao: „Pa gospodo, mi sad ovog momenta sa 24 časa na komunikacijama imamo sigurno 30.000 – 40.000 ljudi.“ A inače moram reći da u Glavnom Štabu nikada nije postojalo raspoloženje da se bombarduju gradovi, posebno tamo gde nema vojni cilj. I zaista, da nastavim. General Mrkšić je rekao: „Pa mislim da baš i nije pametno da mi bombardujemo Zagreb.“ I gospodin Martić se izričito saglasio sa tim i nije više insistirao na tome. I ja to sigurno znam jer sam bio prisutan tada.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, gde ste se vi fizički nalazili u vreme kada je gospodin Martić dao ovo naređenje za koje vi kažete da nije baš bilo naređenje? Gde ste se vi fizički nalazili u Kninu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam se otprilike nalazio u kancelariji, na prvom spratu, u kancelariji komandanta Srpske Vojske Krajine, generala Mrkšića. Sedeli smo zajedno nas trojica: general Mrkšić, predsednik Martić i ja.

SUDIJA ORIE: Gospodine Novaković, zamolio bih vas da usredsredite svoje odgovore na pitanja. Ako vas neko pita gde ste bili onda treba da odgovorite na kojoj ste lokaciji bili. Ako gospodin Mišetić želi da zna ko je još bio prisutan, svakako će vas to i pitati. Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, gospodine Novakoviću bih hteo da znam zbog čega ste vi bili prisutni na tom sastanku između predsednika tzv. RSK i generala Mrkšića? Zbog čega je bilo potrebno da i vi budete prisutni na takvom jednom sastanku?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa to nije bio oficijelni sastanak.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li je to bio ležeran sastanak?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Tokom večeri, ja sam povremeno provodio vreme sa predsednikom i komandantom.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodin Martić na video snimku kaže da je primio kritike zbog toga što nije dao naređenje za evakuaciju iz Zapadne Slavonije i onda kaže: „Tu grešku neću ponoviti.“ Ponovo ću vas pitati sledeće: da li je gospodin Martić ovo rekao na tom sastanku kada je izdiktirao naređenje koje ste vi zapisali? Da li je on pomenuo da tu odluku donosi zato što ne želi da se ponovi ono što se već desilo u Zapadnoj Slavoniji?

SUDIJA ORIE: Pre nego što odgovorite. Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Ovde se iskrivljuju navodi. Mislim da ne postoje dokazi da je gospodin Martić diktirao naređenje gospodinu Novakoviću.

SUDIJA ORIE: Koliko se ja sećam, prvo je neko napravio radnu verziju tog naređenja pa je onda...

TUŽILAC HEDARALY: Ja ne želim da svedočim i da budem optužen za to.

SUDIJA ORIE: Ne, ne.

TUŽILAC HEDARALY: Svedočenje je bilo da je gospodin Mrkšić dao uputstva gospodinu Novakoviću.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dobro. U svakom slučaju, gospodin Martić je bio prisutan na tom sastanku, je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: [*nema verbalnog odgovora*]

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da? U redu.

prevodilac: Nije bilo zvučnog odgovora.

SUDIJA ORIE: Prevodioci nisu čuli odgovor, a mislim da je svedok rekao da. Ukoliko se svi slažu da nastavimo dalje.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, da li se sećate da je gospodin Martić na tom sastanku rekao da...

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE:... rekao na tom sastanku da ne želi da ponovi istu grešku koja se desila u Zapadnoj Slavoniji - kada nije naredio evakuaciju stanovništva dovoljno brzo?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Moguće da je rekao, ja zaista nisam čuo.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Možemo li sada da porazgovaramo o tom navodnom razgovoru kojem ste vi prisustvovali, gde ste vi zaustavili razgovor kada se govorilo o gađanju vojnih ciljeva. Ko je...

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, ako ćemo ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ukratko, časni Sude.

SUDIJA ORIE: (preklapanje govornika) ... da. Onda molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: (preklapanje govornika) ... Prvo mi dozvolite da podnesem na usvajanje video snimak sa gospodinom Martićem. On nosi oznaku 1D61 – 0240.

TUŽILAC HEDARALY: Nema prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane broj D929, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D929, sa svojim transkriptom, usvojen je u spis. Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, načelnik artiljerije RSK bio je Marko Vrcalj, da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: (*nema verbalnog odgovora*)

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, molim vas dokument koji nosi oznaku 1D61 – 00.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, Marko Vrcalj je bio načelnik artiljerije Vojske RSK je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, bio je.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovde imamo knjigu gospodina Vrcalja u kojoj je opisao te događaje.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako može da se prikaže strana 9 na engleskom, molim vas, na dnu odnosno, zanima nas naredna strana. Izvinjavam se, gospodine sekretare.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovde ima jedan deo gde gospodin Vrcalj kaže...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Izvinite. Može li da nam se prikaže kraj strane na engleskom.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, gospodin Vrcalj ovde kaže: „Posle podne, kada me je komandant *Orkana* obavestio o izvršenim zadacima, ja sam mu naredio da se pripremi za otvaranje vatre po vojnim ciljevima po Zagrebu...”

ADVOKAT MIŠETIĆ: Zatim se nastavlja na sledećoj strani.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: ”...i Dugom Selu i da napad treba da počne u 7.00 časova sledećeg jutra.“ Negde na sredini strane, na engleskom, u početnom paragrafu, piše: „Krenuli smo ka Srbu,“ a na sredini piše: „Gledajući kolonu ljudi koji su odlazili iz svojih domova u nepoznato i znajući da je komandant *Orkana* dobio naređenje da gađa Zagreb, ja sam morao da dođem do komandanta da mu kažem da kaže da se slučajno ne gađa Zagreb. Jer ako ispali i

jednu granatu na Zagreb, onda će *ustaše* pokrenuti svoje vazduhoplovne snage i unakaziti ove nedužne ljude.“ Dakle, ko je dao naređenje da se gađa Zagreb 5.[avgusta] u 7.00 časova ujutro?
SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: To mi nije poznato. Uopšte ne znam da li je bilo takvo naređenje.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, zamolio bih da ovaj dokument dobije oznaku i da se uvrsti u spis, a koristiću još neke odlomke iz ove knjige. Nakon toga ćemo napraviti pauzu.

SUDIJA ORIE: Da.

TUŽILAC HEDARALY: Samo bih hteo da mi se pojasni da li se ovde radi o 25 strana na engleskom jeziku koje se nude na usvajanje?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, to je ono što smo dobili od Tužilaštva.

SUDIJA ORIE: Da li to pokriva ostale...

ADVOKAT MIŠETIĆ: (*preklapanje govornika*) ... za korišćenje.

SUDIJA ORIE: ... koje ćete koristiti u kasnijim fazama?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Nema prigovora. Gospodine sekretare?

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D930, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D930 se usvaja u spis. Pre svega, govorili smo takvom brzinom da najverovatnije niko nije uspeo da prati momenat kada je Pretresno veće usvojilo video snimak i transkripte. To se još ne pojavljuje. Možda će se pojaviti posle ispravke. Samo kao mera opreza, ponavljam da se radilo o video snimku koji je bio prikazan i pretpostavljam da je on uvršten u spis kao dokazni predmet Odbrane broj D929, zajedno sa transkriptom, ukoliko ne grešim, gospodine sekretare. Koliko stranama još vremena treba kako biste se dogovorili u pogledu foto elaborata, gospodine Hedaraly? Da li bi dodatno vreme od tri-četiri minuta bilo dovoljno?

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da za nas bi, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću?

ADVOKAT MIŠETIĆ: *(preklapanje govornika) ...*

SUDIJA ORIE: Onda predlažem da se to učini odmah nakon pauze. Ja više volim da obavim stvari pre pauze zato što je lakše voditi računa o vremenskim ograničenjima, ali imam poverenja u vas da ćete ih se pridržavati. Obavićemo to nakon pauze. Gospodine Novakoviću, napravićemo pauzu do 11.00 časova, ali vas ćemo zamoliti da se vratite nešto kasnije iza 11.00 časova, zato što bismo hteli o nečemu prvo da porazgovaramo; to je pitanje u vezi sa foto elaboratom svedoka broj 3. Nastavićemo sa radom u 11.00 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude, mislim da bi trebalo da pređemo na privatnu sednicu.

SUDIJA ORIE: U redu, prelazimo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na javnoj sednici.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine sekretare.

(Pretnesno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Iskoristimo ovo vreme. S obzirom da je sada Pretresno veće dobilo popis izvora, imate li dodatnih podnesaka u odnosu na ova dva dokumenta, kartu i opis? Da li imate još dodatnih podnesaka na osnovu onog što ste primili, ili još niste spremni?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja sam hteo da postavim nekoliko pitanja na kraju unakrsnog ispitivanja. Međutim, ova knjiga se ne poklapa u nekom smislu, sa onim što je ucrtano na karti.

SUDIJA ORIE: U redu.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: Gospodine Novakoviću, gospodin Mišetić će nastaviti sa svojim unakrsnim ispitivanjem. Molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, da se vratimo na onaj video snimak razgovora sa Martićem. On je spomenuo potencijalni protivnapad na Dinari. Da li ste učestvovali u njegovom razgovoru sa generalom Mrkšićem o pokretanju tog protivnapada na Dinaru 4. avgusta uveče?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Taj deo nisam čuo, nisam bio prisutan.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Čuli ste reči gospodina Martića, pa ću vas pitati s obzirom da ste vi bili uključeni u same događaje i njihove posledice: kada gospodin Martić govori o tome šta se dogodilo 4. avgusta, i to definiše kao izdaju bez presedana - od strane vlasti u Beogradu i vojske tzv. RSK, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: On to priča tako, a mislim da je to proizvoljno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, da samo na trenutak porazgovaramo o civilnoj zaštiti i kako je funkcionisala. Vi ste to ukratko spominjali tokom glavnog ispitivanja, i pokazane su vam neke rute evakuacije iz Benkovca. Pa da počnemo od Benkovca.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Zamoliću sekretara da dokument broj 3489 po Pravilu 65ter postavi na ekran.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovo je dokument iz januara 1993. godine, plan za evakuaciju civilnog stanovništva. Tu se govori o raspoloživim autobusima, navodi se ko su vozači, koje su rezerve.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Sledeću stranu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Tu se kaže da u slučaju evakuacije se vidi gde treba da budu parkirana vozila, koliko se ljudi može smestiti u svako od vozila, i dalje se kaže da: „Ukoliko evakuacija poprimi šire razmere i bude diktirana kratkoćom vremena, uključice se najbliže locirani autobusi“, i biće identifikovani vozači. Juče na strani transkripta 11715, na strani... izvinjavam se, u redu 25, vi ste u iskazu rekli da se plan za Benkovac odnosio na „pokret

u dužini od 10 do 20km“. U ovom poslednjem redu plana stoji da: „Ima 100 litara goriva u vozilima što je dovoljno za 200 do 300km.“ Koliko daleko ste mogli otputovati vozilima od Benkovca ... pitaću to drugačije. Sa ovim vozilima se, barem prema planu, moglo doći do Bosne, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa, valjda je pretpostavljalo da vozilo sa tim gorivom da ode i da se vrati.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kaže se...

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, na osnovu mojih sećanja vezanih za plan Benkovac, tu se govorilo o broju automobila i kilometrima - 25 do 30, 35, vi o tome govorite?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Sada vam to spominjem, jer mi je pala na pamet ideja, i ponekad mislim da je dobro reći ono o čemu razmišljamo. Vi ste u ovom planu videli da je napravljen proračun ukupnog broja kilometara za vozila. Mene je to zbunilo, kako neko može sabrati po 25km i doći do ukupnog broja od 500 ili 3000? O tome sam razmislio, i što se mene tiče, ukoliko želite malo više ovim da se bavite, slobodno učinite tako...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hoćemo.

SUDIJA ORIE: ...ali samo da znate da ako se pomnoži broj vozila sa udaljenošću onda se može videti na kraju da je manje-više rezultat takav da je proračun napravljen na osnovu broja vozila i broja kilometara, što je onda na kraju dovelo do ovog bitno većeg broja kilometara. Ja sam tako shvatio ovaj plan na papiru. Ja znam da tome nije bila posvećena pažnja kada je svedok bio ispitivan o samom planu. To je dovelo do toga da ja nisam postavljao dodatna pitanja, jer sam pomislio da sam na kraju shvatio kako je napravljen proračun za kilometre u tom planu. To je samo za vašu informaciju.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da. Ono što je moja namera, ovo vam sad kažem da bih vas upoznao, je da vam pokažem planove i kako su se razvijali tokom naredne dve godine.

SUDIJA ORIE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine predsedavajući, zamoliću da se ovaj dokument označi i usvoji u spis.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D931, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D931 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: ... dokument broj 2550 po Pravilu 65ter molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovo je popis lokalnih zajednica kojima je dostavljeno gorivo za evakuaciju civilnog stanovništva. Datum je 30. mart 1995. godine. Da li ste znali da je ta vrsta spiskova ažurirana sve do 1995. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam pretpostavljao.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Vi ste bili uključeni u pripremu evakuacije, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Nisam bio, nisam to rekao.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste prisustvovali sastancima na kojima se razgovaralo o pripremi evakuacije?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ali imao sam posredne informacije.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Odakle?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa od stručnih ljudi koji su se tim informacijama bavili. Ja sam juče pominjao gospodina Babića i još neke ljude, a na kraju, to je bio deo mojih obaveza, da pratim organizaciju života civilnog stanovništva. Zbog informacija koje sam ja inače imao sa tim pitanjima.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine predsedavajući, molim da se ovaj dokument označi i da se usvoji u spis.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D932, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D932 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, dokument broj 608 po Pravilu 65ter molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, ovo je dokument koji nosi naziv „Republika Srpska Krajina, republički štab civilne zaštite“ . To je...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako pogledamo, samo da vidim, na strani broj 3. Datum je... kaže se za mesto „Knin“, a datum je avgust 1994. godine. Ako okrenemo sledeću stranu, tu je procena ugroženosti i mogućnosti za zaštitu i spasavanje. I onda se ovde veoma detaljno navode razne mere za civilnu zaštitu koje treba da budu preduzete u raznim situacijama. A sada vas molim da pokažete stranu 8 na engleskom i molio bih kraj te strane. Tu se govori o različitim zonama osetljivosti i da je tzv. RSK bila podeljena u tri takve zone. Molim vas da predemo na sledeću stranu na engleskom, tu se utvrđuje...

TUŽILAC HEDARALY: Oprostite časni Sude, možemo li da vidimo i odgovarajuću stranu na BHS-u zbog svedoka, tako da i on može da prati?

SUDIJA ORIE: Ja mislim da još nismo našli stranu na BHS-u.

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je dokument Tužilaštva, časni Sude, tako da ne znam da li nešto nije u redu sa dokazom ili je sve u redu.

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da se strana ne slaže. Trebalo bi da podesimo verziju i strane.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja ne govorim BHS.

TUŽILAC HEDARALY: Ja ne mogu da pomognem ...

SUDIJA ORIE: Da vidimo da li je svedok dobio onu stranu koju vi želite da mu pokažete, gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Strana broj 4 na BHS-u.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kaže se: „U prvoj zoni prvog stepena ugroženosti nalaze se sledeće ...“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako okrenemo stranu na engleskom, opisuju se mesta i gradovi koji se nalaze u tampon zoni. Granična sela se nalaze na udaljenosti od 10km. Sela i gradovi koji se nalaze u široj zoni navedenih taktičkih pravaca. Onda dole vidimo u zoni drugog stepena ugrožena su sela i gradovi koji se nalaze do 20km od linije razdvajanja. Oni bi bili ugroženi u

slučaju početnog napada neprijateljskih snaga. A u trećoj zoni su male enklave između taktičkih pravaca.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dakle, civilna zaštita se organizovala na osnovu lokacije određenih sela ili područja i njihove blizine frontu. Da li je to tačno, gospodine Novakoviću?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: A sada molim vas stranu 31 na engleskom.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, vi kažete u vašoj izjavi svedoka da nije bilo planova na nivou republike već samo na nivou regija ili opština. Međutim, civilna zaštita ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je na strani 14 na srpskom jeziku.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U planu za civilnu zaštitu se kaže: „ Za uspešno komandovanje zaštitom i spasilačkim operacijama, neophodno je organizovati sledeći komandni organ“. Prvi komandni organ je republički štab za civilnu zaštitu, je li tako?

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, zar to nije broj 15, barem ja tako vidim, 15 od ukupno 15,... to je u stvari broj 14, ali 15 je poslednji broj u dokumentu. To je strana sa brojem 14. Da, sada to vidim.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Vi ste mislim svedočili već da je gospodin Babić bio pomoćnik ministra za odbranu tzv. RSK, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, RSK.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dakle, on se na republičkom nivou bavio organizovanjem civilne zaštite, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam rekao da je on bio načelnik štaba civilne zaštite i imao je svoju službu, svoje saradnike, i da je u svakoj regiji postojao regionalni predstavnik: Severna Dalmacija, Lika, Kordun, Banija, itd.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: A mere za civilnu zaštitu bi se preduzimale tako što je on bio na vrhu te piramide, a onda se išlo linijom na dole. I prema ovom nacrtu ovde, to je išlo dole prema poverenicima za civilnu zaštitu koji su se nalazili u velikim stambenim zgradama, u blokovim, na ulicama, u selima, u preduzećima i ka drugim pravnim licima, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, da. Najpre je bio republički pa regionalni pa opštinski, pa štabovi civilne zaštite i poverenici. To je tačno. To je razrađen sistem od republike do mesne zajednice tj. zgrade, praktično.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Sad ako bismo mogli da pređemo na sledeću stranu u engleskom. Spustite dole, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Iako ovaj dokument ima datum avgust 1994. godine, tu se kaže: „Republički štab za civilnu zaštitu je proučavao i usvojio ovu procenu stepena ugroženosti i mogućnosti za zaštitu i spasavanje na svojoj prvoj sednici od 14. jula 1995. godine.“ Da li se sećate da je održan taj sastanak i da je plan zapravo usvojen 14. jula 1995. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam upoznat, nisam siguran da li je ovo plan ili procjena. To je malo različito, procjena od plana.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu. Sada pogledajmo dokazni predmet Odbrane broj D440, gospodine sekretare. Izvinjavam se, zaboravio sam da tražim da se ovaj dokazni predmet označi i usvoji u spis.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Ovo će biti dokazni predmet Odbrane broj D933, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D933 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovo je sad od Ministarstva odbrane, Uprava Lika, od 15. jula 1995. godine, i ovde se citira naredba Republičkog štaba RSK za civilnu zaštitu od 14. jula 1995. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Možete li da okrenete stranu, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U tački 3 se kaže: „Izvršiti odgovarajuće pripreme nosioca aktivnosti za evakuaciju i pomeranje stanovništva.“ Da li ste vi bili upoznati sa tim da su već 15. jula izdavana naređenja kako bi se počelo sa pripremom nosioca aktivnosti u sprovođenju i evakuaciji stanovništva?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam bio upoznat. Ovo je sasvim korektno - ako pretpostavim opasnost da se izvrše pripreme nosioca aktivnosti. Ne kaže se da se vrši evakuacija nego pripreme, a normalno za pripreme se podrazumeva da mogu da traju jedan dan ili godinu dana.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ako pogledamo tačku 5, tamo stoji: „U sprovođenju navedenih aktivnosti, uspostaviti stalnu saradnju sa komandama Srpske Vojske Krajine u vašoj zoni odgovornosti.“ Možete li da nam objasnite zašto je vršena koordinacija po pitanju civilne zaštite sa vojskom?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je sasvim razumljivo. Nije se moglo ni kretati po terenu bez ostvarivanja kretanja od strane Srpske Vojske Krajine, posebno u vreme kada je pretila neposredna opasnost od napada, odnosno agresije. I posebno nisu se mogla kretati vozila, ljudi u većem broju a da se to ne koordinira sa jedinicama Srpske Vojske Krajine. Umesto tih civila mogao je biti sasvim neko drugi, odnosno mogle su biti neke ubačene jedinice, i sasvim je normalno da se to tako koordiniralo.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da vas pitam sad nešto drugo vezano za ovo. Vi ste rekli da je deo vašeg portfelja obuhvatao i verska pitanja, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, apsolutno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dok ste se vi nalazili u tzv. Krajini, da li ste imali priliku da se sretnete sa biskupom Longinom? L-o-n-g-i-n.

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: On nije biskup, nego vladika. Bio sam ja u prilici da se sretnem sa vladikom Longinom, a i sa biskupom gospodinom Badurinom iz Šibenika i sa mnogim drugim katoličkim i pravoslavnim crkvenim velikodostojnicima.

ADVOKAT MIŠETIĆ:... molim vas dokument koji nosi oznaku 1D61-0231.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovo je religijski bilten sa vestima iz Zagreba, gde se nalaze vesti o različitim temama od 29. juna 1995. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim sad da nam se pokaže strana broj 2, na engleskom.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Tu imamo hrvatski prevod izveštaja posmatračke misije Evropske zajednice (ECMM) o njihovom sastanku sa srpskim vladikom Longinom u Kninu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je strana broj 3 u verziji na hrvatskom jeziku.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U nedeljnom izveštaju posmatračke misije Evropske zajednice od 16. juna 1995. godine vi ćete videti da tu stoji da: „Episkop Longin je istakao da će oni, Srpska pravoslavna crkva...”

ADVOKAT MIŠETIĆ: Dozvolite da vidim da li mogu da nađem. To je tačka C u hrvatskoj verziji, na dnu strane.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: „Episkop Longin je istakao da će oni, Srpska pravoslavna crkva, ukoliko Hrvatska vojska napadne Krajinu, savetovati ljudima neka napuste Republiku Srpsku Krajinu, budući da Hrvati zapravo žele teritoriju bez Srba. To je dokazano događajima od 1. maja u Zapadnoj Slavoniji, kada je to područje etnički očišćeno na civilizovan i tehnički način, iako Hrvatska ima pisane zakone koji štite srpsku manjinu. Hrvati su ljude tako zastrašivali da su oni (Srbi) u strahu za vlastiti život masovno bežali. Episkop Longin navodi i drugi primer gde je Hrvatska prisilila Srbe koji su pre želeli da ostanu u Hrvatskoj da menjaju svoja prezimena.“ Kao neko ko se bavio verskim pitanjima i ko je poznao episkopa Longina, možete li reći da li je to zapravo bio stav mnogih u Srpskoj pravoslavnoj crkvi, da ukoliko Hrvatska vojska počne napad, da onda civilno stanovništvo treba da napusti teritoriju. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Meni to nije poznato. Ja čak mislim suprotno - da je stav crkve bio da stanovništvo i sveštenici ostanu. Ja lično poznajem gospodina Longina, nisam bio na tom sastanku i nije moje bilo da budem. Ja i nisam bio u tom smislu pomoćnik, da ja koordiniram crkvene aktivnosti, nego da omogućim da se verske aktivnosti u našoj vojsci sprovode na jedan način kako je to rađeno. Mi smo uzeli jedan primer iz Kraljevine Jugoslavije iz 1928. godine - kako se ta verska aktivnost sprovodila. Ono što su ljudi prihvatili mi smo to verifikovali, taj način u nekim našim internim dokumentima. Mislim da to nije bio stav crkve.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine predsedavajući, molim da se usvoji dokument koji nosi oznaku 1D61-0231 u spis.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D934.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D934 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, ako sam dobro shvatio vašu izjavu sa pripremnog razgovora, vama je prikazan video snimak simulirane evakuacije, tokom razgovora. Jesam li u pravu u vezi sa tim? Da to preciziram. Možda ja ne razumem šta je

pripremni razgovor? Kada ste se sastali sa Tužilaštvom pre vašeg jučerašnjeg pojavljivanja u Sudu, tokom sastanka sa njima, da li su vam pokazali video snimak vežbe evakuacije?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa jesu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste i ranije već videli taj video snimak evakuacije?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Juče sam video, kad smo bili dole, nisam siguran. A znam da su bile vežbe.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste uopšteno bili upoznati sa tim da je *TV Knin* emitovao slike vežbi evakuacije?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste, ali to što sam ja pratio sve radio stanice i Zagreb i Beograd, Banja Luku i Knin.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: S obzirom da ste bili pripadnik vojske tzv. RSK u to vreme, koja je bila svrha emitovanja takvih vežbi evakuacije u medijima?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa, bila je upravo svrha da se ljudi informišu i da znaju postupke u slučaju napada, u slučaju agresije, i mislim da je to bilo korektno.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu. Zamoliću gospodina sekretara da učita dokazni predmet Odbrane broj D255.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovo je naredba gospodina Babića od 29. jula. On naređuje, pre svega, on se poziva na Odluku o proglašenju ratnog stanja i naređuje da se uspostavi stalno dežurstvo. Zatim naređuje opštinskim štabovima civilne zaštite da takođe uspostave stalno dežurstvo; da ažuriraju planove za skloništa, evakuaciju, zbrinjavanje; da se stave u pripravnost organizovane jedinice civilne zaštite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pređimo na sledeću stranu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Tačka 3 je praćenje situacije preko odgovarajućih komandi SVK. Zatim tačka 5: „Počev od 30. jula 1995. godine u 13.00 časova, dnevno izveštava ovaj štab o preduzetim merama i aktivnostima kao i o problemima.” Sada, celokupna organizacija za civilnu zaštitu je bila predvođena od strane gospodina Babića koji je bio na vrhu te piramide. Zato je bilo neophodno da on svakodnevno bude obavešten, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, pokažite nam dokument broj 1884 po Pravilu 65ter, molim vas.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovo je zapisnik sa sednice Vlade u zgradi Vlade u Kninu, od 29. jula, kojom je predsedavao gospodin Babić. U tački 2 se odnosi na Odluku o proglašenju ratnog stanja.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako bismo mogli da pređemo na stranu broj 9 na engleskom, a to je odmah ispod tačke 3.7.1 na srpskom. Strana broj 4 na srpskom. U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Zaključak je, prvo: „Putne pravce preko Doljana i Tiškovca je potrebno osposobiti pod hitno.“ Gde su Doljani i Tiškovac?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Doljani i Tiškovac se nalaze severno od Knina, u Lici.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Jesu li to granični gradovi, gradovi na granici BiH?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne baš, ali u blizini su.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Zašto je bilo neophodno da ovi putevi budu osposobljeni?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja bih molim da mi vratite datum, gore, da vidim.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Datum je 29. juli 1995. godine.

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa, vrlo je jasno. Vi znate da je 27. jula hrvatska vojska ušla u Bosansko Grahovo i da je ta komunikacija na tom pravcu bila zatvorena.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Sledeća tačka je odmah ispod toga: „Potrebno je pod hitno osposobiti PTT veze prebacivanjem na relejni sistem.“ Zašto je to bilo hitno i zašto je to bilo odlučeno na nivou Vlade, da je neophodno pod hitno osloboditi PTT veze prebacivanjem na relejni sistem?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Nisam siguran verovatno tamo gde su bili relejne stanice da su već bile okupirane od hrvatske vojske i onda više se nisu mogle koristiti.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Razlog što Vlada govori o ovome u tački 2 zaključaka je zato što je sistem PTT veza bio važan za odbranu tzv. RSK. Je li to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Za odbranu a pre svega za život stanovništva.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine predsedavajući, podnosim ovaj dokazni predmet na usvajanje u spis.

SUDIJA ORIE: Gospodin Hedaraly nema prigovor. Gospodine sekretare.

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D935, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D935 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: A sada da pogledamo dokument koji nosi oznaku 1D61 – 0160, gospodine sekretare.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovo je dokument regionalnog štaba za civilnu zaštitu u Lici. On se odnosi na naredbu gospodina Babića koju smo videli malopre od 29. jula 1995. Godine, a to je dokazni predmet Odbrane broj D255. Sada ovaj regionalni načelnik štaba naređuje, ponovo: „Obezbediti neprekidno dežurstvo u opštinskim štabovima civilne zaštite“. A u tački 2 poslednja rečenica glasi: „Utvrđiti u kom obimu preduzeća mogu biti uključena u primenu mera zaštite, spasavanja, premeštanja i evakuacije stanovništva“. Da li ste vi upoznati sa tim kako su i koja preduzeća učestvovala u zaštiti, u spasavanju i evakuaciji stanovništva?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne baš, ali pretpostavljam vatrogasci, deo ljudstva iz medicinskih centara, domova zdravlja; u globalu da, ali u pojedinostima ne. Neka građevinska preduzeća verovatno.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu. Molim da se ovaj dokazni predmet označi i usvoji u spis.

TUŽILAC HEDARALY: Nemam prigovor. Samo konstatujemo da je ovo izvan okvira optužnice ali nemamo prigovor protiv usvajanja ovog dokaznog predmeta.

SUDIJA ORIE: Imate li nekih komentara ili samo ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mi mislimo da je to sve vezano za ono što mi tvrdimo, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, razumem. Gospodine sekretare.

sekretar: Ovo će biti dokazni predmet Odbrane broj D936, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D936 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare molim vas da nam pokažete dokument broj 1345 po Pravilu 65ter.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovde je dokument civilne zaštite Drniša od 31. jula 1995. Godine. Upućen je Ministarstvu odbrane, a naslov je: „Izveštaj o preduzetim merama u novonastaloj situaciji“. U tački 1 govori se o: „Stalnom dežurstvu osoblja i zaposlenih u Ministarstvu odbrane.“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da pređemo na sledeću stranu na engleskom.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: „Prilikom razgovora sa poverenicima upoznali smo ih sa trenutnom situacijom, merama i radnjama koji su obavezni da preduzmu u vezi sa tim. Posebno težište je stavljeno na prihvati i pripreme radnje za evakuaciju.“ Jedan red ispod se kaže: „Ažurirani su spiskovi lica predviđenih za evakuaciju. Provereno je gorivo podeljeno u novembru 1994. godine i proverena je ispravnost vozila. Osim problema u samom gradu Drnišu gde je utvrđena neispravnost dva vozila, na području čitave opštine nije bilo nikakvih problema ni sa vozilima ni sa gorivom.“ Dakle Drniš je bio grad na liniji fronta zar ne gospodine Novakoviću?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: I kao takav bilo je pre svega važno da sve bude spremno za evakuaciju stanovništva iz opštine Drniš, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: A kad je reč o zonama koje smo ranije pogledali, tri zone ugroženosti u okviru civilne zaštite, tamo se kaže da u slučaju neprijateljstava pošto je opština Drniš bila u zoni 1 te bi ona bila prva za evakuaciju civilnog stanovništva izvan zone borbenih dejstava, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: I tako je sprovedeno, tako je i bilo.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kažete da je tako i bilo. Dogodilo se sledeće ...

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE:... u jutarnjim satima, na početku operacije, naredba za evakuaciju je izdata u Drnišu, i te ljude je trebalo prebaciti u područje Knina, jel tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dakle, da li se sećate da ste videli civile u pokretu, ujutro 4. u Kninu i njegovoj okolini, koji su se premeštali sa linije fronta iz područja linije fronta oko Drništa, kao posledica preduzimanja mera civilne zaštite?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, bilo je pojedinačnih već ujutro. Ali uglavnom u po podnevnim časovima je bilo više.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Zamoliću da se ovaj dokazni predmet označi i usvoji u spis.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D937, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D937 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Zamoliću gospodina sekretara da dokazni predmet Odbrane broj D254 prikaže na ekranu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću ovo je jedan interni dokument SUP-a tj. dokument Sekretarijata unutrašnjih poslova, od 31. jula 1995. godine. Tu stoji da zbog proglašenja ratnog stanja i iz iskustva Zapadne Slavonije postoji naređenje u kome se kaže: „Svi Sekretarijati Unutrašnjih Poslova u svojim organizacionim jedinicama treba da pripreme za brzu evakuaciju sledeće arhive i svakodnevnu dokumentaciju.“ Pod tačkom 1. SUP treba da pripremi za evakuaciju matične knjige rođenih i državljana. Zbog čega je 31. jula SUP trebalo da ukloni te matične knjige rođenih i državljana?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne kaže da ih treba spakovati nego piše ovde jasno da ih treba pripremiti za brzu evakuaciju a to znači da treba imati pakete i gde će se staviti itd. Ovde se izričito kaže pripremiti, a ne upakovati. To je velika razlika.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Želim da skrenem vašu pažnju na ovaj tekst u uvodu gde stoji: „...poučeni iskustvom Zapadne Slavonije.“ U Zapadnoj Slavoniji civilno stanovništvo je otišlo.

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Nažalost otišli su, ali je većina onih koji su ostali ubijena. I to je upravo, se uvek, ove aktivnosti na njih se uvek misli kad se govori o iskustvu. Ja nisam hteo da to sad kažem, a vi ste me podsetili da to kažem. Veći deo stanovništva Zapadne Slavonije, žene i djeca koji su ostali, ubijeni su.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, ne želim sad da se raspravljam sa vama o akciji *Bljesak*. Hajde da se koncentrišemo na ovo. Dajte da pokušamo da nađemo zajednički rečnik kako se ne bismo prepirali. Srpsko stanovništvo Zapadne Slavonije nakon operacije *Bljesak* više nije bilo tamo. Da li se slažete sa mnom?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Slažem se. Apsolutno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada ...

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: To je tačno, da, iz više razloga.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kada je ministar Pajić, poučen iskustvom Zapadne Slavonije govorio, on je govorio o tome da je potrebna priprema za evakuaciju matičnih knjiga rođenih i državljana, jer bi se moglo dogoditi, kao u Zapadnoj Slavoniji, da tamo više ne bude stanovništva, ukoliko dođe do ofanzive hrvatske vojske je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne samo tako nego su tamo knjige koje su ostale uništene, spaljene. Tačno je ovo što vi kažete, ali fali ovaj drugi deo.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kako znate da su bile spaljene?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Znam, zato što sam to izučavao i imam puno informacija.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Možete li mi dati neke konkretne izvore za tu vašu tvrdnju?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu potvrditi to sad sa konkretnim dokazima, nisam o tome razmišljao. Mogao bih nekom drugom prilikom.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Sledeći put onda.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare molim vas, izvinjavam se, ovo je već u spisu. Sad ću zamoliti da prikazete dokazni predmet Odbrane broj D256.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, pokazaću vam jedno naređenje gospodina Babića od 2. avgusta. Gospodin Babić naređuje sledeće, a na osnovu jednog drugog naređenja: „Da se odmah a najkasnije do 19 časova, dana 3. avgusta dostavi izveštaj o sledećim pitanjima.“ Tačka 1. je prihvati; tačka 2. evakuacija; tačka 3. zbrinjavanje.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Možete li da okrenete stranu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Tu možete dalje da vidite ostale stvari koje on traži. Da li ste bili upoznati sa tim da je civilna zaštita zapravo ubrzavala svoje planove kako bi bili dovršeni do uveče, dana 3. avgusta?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne verujem da je to bilo 3. kolovoza, ali poslednjih desetak-petnaest dana svakako je bilo ubrzavano. Bilo je očito da će se nešto dogoditi, a mi smo se uvek nadali.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu. Molim sekretara da nam se pokaže dokument broj 3120 po Pravilu 65ter .

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Istog tog dana 2. avgusta gospodin Babić izdaje sledeće naređenje: „Priprema za evakuaciju materijalnih, kulturnih i drugih dobara. Preko opštinski štabova civilne zaštite, organima i organizacijama odmah narediti sprovođenje priprema za evakuaciju: materijalnih dobara, arhiva, matičnih knjiga rođenih, venčanih i umrlih, evidencija i materijala poverljivog tipa, pokretnih kulturnih dobara, novčanih sredstava i odgovarajuće dokumentacije.“ To je potpisao gospodin Babić, on na kraju kaže ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim vas okrenite stranu u verziji na engleskom.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: „Dnevno izveštavati ovaj Štab o sprovođenju priprema, sa početkom od 4. avgusta 1995. godine do 20 časova.“ Ako ne grešim, ovo naređenje je doneto pre onog naređenja koje smo videli na ekranu malopre; a zatim gospodin Babić, u naređenju koje smo upravo videli na ekranu, traži da se to učini do 3. avgusta a ne do 4. avgusta 1995. godine. Dakle ja vas pitam sledeće: zbog čega Ministarstvo odbrane naređuje da se pripremi evakuacija matičnih knjiga rođenih, venčanih i umrlih, pokretnih kulturnih dobara, novčanih sredstava i odgovarajuće dokumentacije i materijala poverljive prirode?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Mislim da su ovo gospodin Babić i njegova služba dobro napravili. Moram vam reći u kontekstu celokupne situacije da je ovako sve sprovedeno kako je pisano u ovim naređenjima i kako je zahtevao gospodin Babić i njegovi saradnici, moguće je da evakuacije i ne bi bilo van teritorije. Da je sprovedeno sve kako je planirano, čak neke aktivnosti se ne bi ni rešavale. Malopre ste me uputili na onaj film. Ja sam možda zaboravio to da vam elaboriram pa ako dozvolite par rečenica. Upravo ona jedinica koja je, odnosno u opštinama Slunj, Držić i ostale koje su dobro uvežbavale svoje pripadnike, uvežbavale postupke civilne zaštite, oni nisu ni bili evakuisani van teritorije Krajine sve dok se ta jedinica tj. korpus i ta teritorija nisu našli u okruženju. Prema tome da je sve dobro sprovedeno, kako je zamišljeno, jer uvek se bolje zamišlja nego što se sprovodi, neke aktivnosti se ne bi ni odvijale. Možda bi se samo malo pomerili, ne bi bilo većih izlazaka van teritorije bar u prvih par dana. Sve je zavisilo od daljeg naredovanja hrvatskih snaga. Ovo je korektno napravljeno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, slažete li se sa mnom, da je deo plana predviđao da bi stanovništvo moglo da se iseli iz Hrvatske i da je zato bilo potrebno poneti svu ovu dokumentaciju sa sobom? Zar to nije bio deo onog što je plan predviđao, tu mogućnost?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Te mogućnosti nema. To je jedan vaš zaključak a ja ga ne bih komentarisao.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude želim da ponudim na usvajanje u spis dokument broj 3120 prema Pravilu 65ter.

SUDIJA ORIE: Nema prigovora gospodina Hedaraly. Gospodine sekretare.

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D938, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D938 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću činjenica je da pre operacije *Oluja*, ste vi već imali ozbiljan problem sa ljudima koji su već bežali iz tzv. RSK i napuštali teritoriju, je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Taj problem je bio prisutan , to neću poricati.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Zamoliću da se na ekran stavi...

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Posebno je u vojsci bilo masovnog dezertiranja i odlaženja u tzv. Republiku Srpsku ili u SRJ, je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Bilo je ali nije bilo masovnog.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Zamoliću da na ekranu pogledamo dokument koji nosi oznaku 1D61-0274.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pokazaću vam, gospodine Novakoviću jedno naređenje koje je izdao general Mrkšić, a kojim se uspostavljaju vanredni vojni sudovi od 30. jula 1995. godine. Ovo je uredba čije smo relevantne delove preveli.

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dana 30. jula 1995. godine u članu 2: „Vanredni vojni sudovi će suditi u prvom i poslednjem stepenu, vojnim licima iz sastava vojne jedinice za krivična dela protiv oružanih snaga i to za: neizvršenje ili odbijanje izvršivanja naređenja; neposlušnost; predaja neprijatelju; proizvoljno napuštanje dužnosti za vreme borbe; napuštanje položaja protivno naređenju i slabljenje borbenog morala i borbene situacije.“ Član 6 ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim da se u verziji na srpskom okrene sledeća strana.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: „Vanredni vojni sudovi mogu izreću smrtnu kaznu. Za njeno izricanje potrebna je jednoglasnost svih članova suda.“ Član 7: „Nema mogućnosti žalbe na presudu vanrednog vojnog suda.“ Možete li molim vas da objasnite Sudu, gospodine Novakoviću zbog čega je general Mrkšić morao da izda naređenje za uspostavljanje vanrednih vojnih sudova koji su imali ovlašćenje da sude u prvom i poslednjem stepenu i to samo sa proglašavanjem i izricanjem smrtne kazne? Izvinjavam se, to je potpisao gospodin Martić, to je uredba.

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam se setio da kažem da to nije naredba gospodina Mrkšića nego uredba gospodina Martića. To je zapravo ukaz i ova uredba je spremana dugo, skoro dva meseca. Mislim da je to radila moja služba, moji saradnici zato što smo mi imali dugo vremena problem sa formiranjem vojnih sudova, na čemu smo dugo radili. Vi znate kompetencije vojnih sudova koji su imali mnogo šire kompetencije i zbog određenih problema ova uredba je ukaz koji je napisan, jer je imao više psihološko dejstvo. On je dugo rađen i znam da je gospodin Martić uradio jednu, njegov kabinet, jednu dopunu gde je , što vi kažete, gde su bile baš predviđene najstrožije sankcije, data je mogućnost komandantu korpusa jer to je odgovarajuće, komandantu zbornog područja da on može da ublaži meru a u krajnjem slučaju je izrečenu meru odobravao predsednik republike. Možda to niste imali ali to je u prilog ove uredbе, odnosno ovog ukaza predsednika. Moram da kažem da nije primenjivan ni u jednom slučaju.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pa...

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću počeli ste da postavljate pitanje zbog čega je general Mrkšić morao da izda ovaj dokument. Onda ste se ispravili i rekli da je to potpisao gospodin Martić. Onda ste vi gospodine Novakoviću rekli: „Ja sam se setio da kažem da to nije naredba gospodina Mrkšića nego uredba gospodina Martića.“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Na sledećoj strani se vidi, časni Sude, da je general-pukovnik Mile Mrkšić taj koji je „to predložio.“ Zatim je potpisano od strane Martića u skladu sa ovim ukazom. Dakle u pitanju su obojica.

SUDIJA ORIE: Da, ja sam bio malo zbunjen jer nemam ništa od toga ispred sebe.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim da pogledamo sledeću stranu u verziji na engleskom. Ovo je predlog koji je general Mrkšić poslao istog dana Vrhovnom Savetu Odbrane, a u verziji na BHS-u je to na sledećoj strani. Njegov predlog je donošenje ove uredbе i kao što vidite on je tu rekao

da bi to bilo retko u svakodnevnoj upotrebi ali bi imalo veliki psihološki efekat na moguće počiniocce. „Iz tog razloga predlažemo da se usvoji naš predlog i da predsednik RSK potpiše ovu uredbu.“

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dakle radi se o predlogu vojske koji je onda gospodin Martić potpisao 30. jula 1995. godine. Ja vama gospodine Novakoviću postavljam sledeće pitanje: zbog čega je bilo potrebno da se ova uredba usvoji 30. jula? Šta se dogodilo 30. jula, zbog čega je morao biti uspostavljen takav vanredni sud koji je imao ovlašćenje da izriče smrtnu kaznu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Mislim da datum nema nikakve veze sa ovom naredbom tj. sa tom odlukom. Već sam rekao da je o odluci raspravljano više od mesec dana. Prema tome to je sasvim slučajno da je doneta 30. jula, da je ranije pripremljena mogla je biti doneta i 30. juna ili 15. jula. Sasvim je slučajan datum. Nije nikakav razlog bio da mora da bude baš taj datum. Nekoliko puta, ja znam da je to rađeno i doručivano i vraćano u kabinet predsednika.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću zar niste nakon samog pada Grahova imali probleme sa jedinicama koje su napuštale svoje položaje, jedinice koje su u Grahovu bile poražene i koje nisu izvršavale naređenja? Zar niste imali taj problem?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ja taj problem nisam imao. Ja sam malopre objasnio da nismo imali napuštanje položaja ni jedne jedinice ali je bilo takvih pojedinaca. To je velika razlika. Mislim da to nije isto.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Imali ste problema sa pojedincima koji su napuštali položaje, posebno nakon pada Grahova, je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa, uvijek je bilo, možda je tu bilo nešto više izraženije, ali ne nešto previše.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine predsedavajući molim da se ovaj dokazni predmet označi i usvoji u spis.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D939, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet broj D939 se usvaja u spis. Gospodine Mišetiću gledam na sat kako bih našao odgovarajući trenutak za pauzu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Evo samo da završim ovu temu.

SUDIJA ORIE: Pa ako se može u nekoliko minuta, nastavite molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim sekretara da učita dokazni predmet Odbrane broj D923.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Reč je o izveštaju generala Mrkšića.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim stranu broj 16 u verziji na engleskom i strana 10 na BHS-u. U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću upravo sam vas pitao za ovaj problem a evo šta piše general Mrkšić: „Od pada Grahova 29. jula 1995. godine svakog dana je dolazilo do napuštanja teritorije zapadnog dela RSK. Kontrolom na mostu na reci Korani u Slunju, dana 1. i 2. avgusta utvrđeno je da je bilo oko 400 vojnih regruta između 700 lica koja su pokušavala da pređu Koranu u pravcu prema Vojniću. Od pada Grahova do početka agresije hrvatske vojske na zapadni deo RSK oko 2000 vojnih regruta je na razne načine napustilo ratne jedinice.“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Zamoliću da okrenemo sad četiri strane, to je strana koja na dnu ima broj 20, to je strana 12 u verziji na BHS-u.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U delu pod nazivom „Odluka o evakuaciji“ u drugom pasusu ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja se izvinjavam, strana 13. Sledeći paragraf je na strani 13. Tako je.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: „U praksi neka vrsta evakuacije iz RSK traje godinama, posebno posle pada Grahova i ugožavanja Knina iz pravca planine Dinare. Od 1992. godine do avgusta 1995. godine, 28.000 vojnih regruta iselilo se sa teritorije RSK. U uslovima kada narod nije verovao u mogućnost samoodbrane, bez pomoći VRS i VJ, niko nije mogao sprečiti evakuaciju u toku agresije.“ Gospodine Novakoviću realnost je bila takva da ste nakon pada Grahova imali ozbiljne probleme sa odlaskom kako civila tako i pripadnika vojske tzv. RSK, je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam i malopre ponovio da i civili i stanovništvo su odlazili neorganizovano i samovoljno u pojedinačnim slučajevima, ponekad je bilo više ljudi sa teritorije RSK i to sam vam potvrdio.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE:... pre operacije *Oluja*?
SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Oprostite nisam razumeo.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Radilo se o ljudima koji su odlazili pre operacije *Oluja*, jesam li u pravu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, pre agresije od 4. avgusta.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ovo je dobar trenutak za pauzu.

SUDIJA ORIE: Imate pravo gospodine Mišetiću. Zamoliću gospođu sekretara da isprati gospodina Novakovića iz sudnice.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, ranije ste nam skrenuli pažnju na onih 100l sa kojima se može preći velika razdaljina. Ja sam vam onda ispričao kako sam ja o tome razmišljao u vezi sa planom za evakuaciju Benkovca kako bih utvrdio kako je to bilo proračunato, da li se radilo o evakuaciji na velike ili male udaljenosti, jer je to jedno od spornih pitanja osim pitanja da li je to bilo organizovano ili ne. Vi ste danas skrenuli pažnju na izveštaj iz Drniša gde se govori o tome da su proverena sva sredstva za prevoz i da je sve u redu sa gorivom. Priložen tom izveštaju je kao prvo spisak dama koje će pomoći u pitanjima evakuacije, ali i drugi spisak sredstava za prevoz i goriva koje je bilo na raspolaganju. Tamo smo pronašli brojeve traktora i vozača i količinu goriva koje je podeljeno. Ja pokušavam da spojim udaljenost sa količinom goriva. Vi ste skrenuli pažnju na 100l koje bi čoveka mogle daleko odvesti. Tako, na primer ja vidim ovde četiri traktora, 40m, a to je 10m po traktoru što sugeriše da se radilo kraćoj udaljenosti. Samo vas obaveštavam da pokušavam da shvatim sve činjenice: s obzirom da ste nam vi skrenuli pažnju na to da je 100l je dovoljno da se daleko otputuje a vidim 10l po traktoru mislim da to nije daleko.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mogu li vam to objasniti naš stav, gospodine predesdavajući?

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Drniš je specifično pitanje jer su neki svedoci, bilo UN ili neki drugi, govorili o tome da su civili već bili u pokretu pre nego što je izdato naređenje za evakuaciju. Mi tvrdimo da je to istina i da je to bilo organizovano, što je svedok, po mom mišljenju, i potvrdio, da su sela na liniji fronta bila evakuisana prema Kninu. Ja tvrdim da se tu ne radi o spontanom egzodusu kao što to tvrdi Tužilaštvo već da je bilo organizovano. Drugo, mi ne sporimo, UN u

svojim dokumentima to jasno ističe, da su postojale nestašice goriva za predviđena duža putovanja i oni su to videli. U UN izveštaju stoji da: „Gorivo da se prebaci 32.000 osoba iz Benkovca, odnosno oprostite, iz Petrovca i Banja Luke.“ Mi tvrdimo, ne da je to bilo organizovano i dve godine unapred pripremljeno da će se svi oni preseliti u Bosnu, ali da je postojala infrastruktura koja je išla nadoel sve do stambenih zgrada. Ta infrastruktura je bila aktivirana. Donesena je odluka da možda goriva nije bilo dovoljno ali tako je plan tekao. Mislimo da je ovo dovoljno da se obrati pažnja na pitanje spontanog pokreta nasuprot organizovanom pokretu.

SUDIJA ORIE: Da, sad barem razumem. Dakle čak i da je tih 100l koji bi nas mogli odvesti daleko, bilo 15l rekli biste da je to razlog zašto im je trebalo više i da su možda u nekim mestima imali dovoljno goriva.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Tačno.

SUDIJA ORIE: Mi smo tako shvatili poziciju Odbrane u vezi sa ovim pitanjem. Idemo na pauzu. Nastavljamo sa radom u 12.55 h

(pauza)

SUDIJA ORIE: Pretresno veće se izvinjava zbog kašnjenja. Međutim ponekad se dogodi da imamo zapravo više posla tokom pauze nego kad smo u sudnici. Gospodine Mišetiću molim vas nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, vrtićemo se na ovo pitanje pripreme za evakuaciju. Vi ste lično bili prisutni na sastanku koji je održan 3. avgusta u 13.00 časova, zajedno sa Veljkom Popović, Savom Milović i Dragom Vujatović kako biste razgovarali o pripremama za evakuaciju, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne sjećam se toga.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da vidimo da li vas ja mogu podsetiti na to. Možete li reći Sudu, pre svega, ko je Drago Vujatović?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Drago Vujatović je bio šef civilne zaštite za opštinu Knin.

ADVOKAT MIŠETIĆ: ... molio bih da se pokaže dokument koji nosi oznaku 1D61-0051 na ekranu, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pokazaću vam izjavu svedoka Draga Vujatović, a datum te izjave je 6. mart 2007. Godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pogledajmo sada stranu broj 4 na engleskom jeziku, paragraf 20, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Tu se kaže: „Sećam se da sam 3. avgusta 1995. godine u 13.30 časova prisustvovao sastanku sa Kostom Novakovićem, Veljkom Popovićem, predsednikom izvršnog komiteta kninskih organa vlasti i sa Savom Milovićem. Cilj tog sastanka bio je da se razmotre mogućnosti evakuacije civilnog stanovništva tj. da se razmotri da li ima dovoljno skloništa, goriva, da bi se stanovništvo van Knina preselilo u skloništa u Kninu i hrane kao i sanitarnih objekata. Sastanak je bio vrlo kratak i nisu donete nikakve konačne odluke.“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pogledajmo paragraf broj 21.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: On kaže: „Pokazan mi je dokument pod brojem 01329697 od 2. avgusta 1995. godine“ i to je jedna od naredbi Duška Babića od 2. avgusta koju sam vam već pokazao. „Mada ja nikada per nisam video ovaj dokument verujem da je ovaj dokument bio povod za sastanak koji je održan 3. avgusta 1995. Kao što su pitanja koja su navedena u dokumentu bila tema rasprave na sastanku.“ Sada gospodine Novakoviću, zbog čega ste vi prisustvovali tom sastanku, 3. avgusta da biste razgovarali o planovima za evakuaciju koju je gospodin Babić predvideo za 2. avgust?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Moram reći da se ja ne sjećam ovog sastanka, moguće da sam bio. Ali sigurno nije sastanak održan u vezi ovog dokumenta koji spominjete, jer ja zaista ove dokumente nisam video dok mi gospoda iz Tužilaštva nisu pokazala. A rekao sam da znam da postoje dokumenta. Ja sam verovatno bio nekim poslom, ili u posjeti i sada se ne mogu sjetiti kojim povodom, kod gospodina Popovića, koji je bio predsjednik Izvršnog vjeća opštine Knin. Kojim povodom je on pozvao ovu drugu gospodu, ja principijelno nikada nisam odlazio u druge strukture da držim sastanke bez njihovih šefova, pa ni ovom prilikom. Ja sigurno ne bih išao da razgovaram sa gospodom Vujatovićem i Milovićem bez regionalnog šefa a to je bio gospodin Kekić, a posebno ne bez glavnog šefa njihovog, tj. načelnika gospodina Babića. Znači, nije se radilo o nekom oficijelnom sastanku. Moguće je da je bio neki razgovor o ovim pitanjima. Mogu slobodno da naglasim da nikad nisam odlazio u druge strukture, a to je organ Vlade, da održavam sastanke na nižim nivoima, mimo njihovih nadređenih struktura, mimo šefova.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Nijedna od drugih osoba za koje gospodin Vujatović kaže da su učestvovali i bili prisutni na tom sastanku, nisu bili članovi vojske RSK zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nisu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Imate li ikakvo objašnjenje za razloge zbog kojih ste vi bili prisutni kao predstavnik vojske, na tom sastanku?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam imao puno komunikacija u toku dana, moguće čak i po trideset, sa predstavnicima međunarodnih organizacija, organima vlasti pa i nekim privatnim kontaktima tako da nisam baš o svakom kontaktu vodio računa. Imao sam veliku širinu i mogućnost komunikacije, jer sam takva imao ovlaštenja od komandanta.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Vratimo se na 4. Avgust. Iz vaše izjave jasno je da poznajete Mirka Bjelanovića, koji je bio viši oficir za logistiku u vojsci RSK.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Zamolio bih sada, gospodine sekretare, dokazni predmet Odbrane broj D161.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovde vidimo njegove beleške.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako pogledamo stranu 6, dakle strana 6 od ukupno 10, da, to je strana broj 9.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U njegovim beleškama, od 4. avgusta, on piše šta se dogodilo.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Izvinjavam se, ali radi se zapravo o strani 3 na engleskom, ali iz nekog razloga u dnu strane piše strana 6 od ukupnih 10 strana. Spustite malo dole, molim vas. Možemo li da preskočimo tri strane. U redu je. To je to.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovde piše gospodine Novakoviću: „U 18.20 časova vratio sam se u operativni centar Glavnog Štaba Srpske vojske Krajine gde sam susreo pukovnika Novakovića. Rekao mi je 'pored naših, angažovaćemo kapacitete UNPROFOR-a za evakuaciju stanovništva', trebalo bi da piše „slobodne kapacitete“. „Iznenadeno sam pitao 'šta pričaš? Kakva evakuacija.'“ I onda se tu nastavlja ...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Možemo li da okrenemo stranu na engleskom jeziku.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: On kaže: „Nakon što sam dobio ovo objašnjenje vratio sam se u PKM i izdao naredbu... „

ADVOKAT MIŠETIĆ: Strana 11 na BHS-u.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: „... za autobuse koji su slobodni za evakuaciju da se jave ispred autobuske stanice Knin, i da se dogovore sa direktorom autoprevoza Knin. Da se ovi slobodni transportni kapaciteti, koji pripadaju korpusu zajedno sa prikolicama *L transa* upute u Golubić radi izvlačenja municije i mina i eksploziva, pre svega ručni protiv-topovski bacač raketa i različito drugo oružje. 15. Puk mora da pošalje slobodna vozila do skladišta u Tiškovcu radi izvlačenja municije i MES.“ U sledećem redu piše: „Praženjenje rezervoara Kosovo i Stara Straža mora započeti odmah.“ Dakle gospodine Novaković jasno je da je gospodin Bjelanović stavio na raspolaganje vojna sredstva kao pomoć u evakuaciji, je li to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Kako je obrazložio general Bjelanović očito da je trebalo pomoći sa gorivom, a to gorivo, vi ste prije vidjeli da smo mi očekivali da će obezbediti UNPROFOR. Jedini veći problem je bio sa gorivom. Ali nije mi baš jasno, niste sve pročitali, a ne vidi se dobro.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, vi ste dali naredbu za evakuaciju gospodinu Bjelanoviću. Zar ne? Taj deo, je li tačan?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nije tačno. Niste dobro pročitali. Ja nisam nadređen bio gospodinu Bjelanoviću, moram da kažem da ga dobro poznajem i ovo je njegov rukopis. On je meni dva puta bio šef. Dana 4. avgusta mi smo bili kolege, on pomoćnik za jedan resor a ja sam bio pomoćnik za drugi resor. Ovde doslovno piše da sam ja njemu dao informaciju u 18.20 časova, što nije bilo realno vremenski, jer smo vidjeli tamo da smo mi imali sastanak u UNPROFOR-u kojim sam ja predsjedavao od 18 do 19 časova. Prema tome ovo je moglo biti neko vreme bliže 19 časova. Da ste sve pročitali ovde takođe piše da dok sam ja njega susreo, ja sam ga informisao, mislio sam da on zna, od komandanta; on je rekao da je naišao komandant i onda mu je komandant dalje objasnio. Ja nisam bio nadležan, to sam juče napomenuo. Moje je bilo samo da pročitam organima civilne zaštite tu odluku, a sve moje kompetencije su završavale se na tome. Znači ja nisam bio organ koji donosi odluku samo sam je tehnički obradio, pročitao i nisam bio kompetentan da odluku sprovedim. To smo mislim pojasnili juče. A ja bih vas molio da onda pročitate ovde kompletno šta piše Bjelanović.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Postaviću vam jedno pitanje. Poštujući odluku da se započne pražnjenje svih vojnih depoa municije, koji je bio cilj toga da se u 18.20 časova ili u 19 časova počnu prazniti svi vojni depoi?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Meni to nije poznato. Nije mi poznato povodom čega je gospodin Bjelanović pisao ovu zabeležku i zaista nisam u njegov sektor ulazio iako sam ja dugo godina radio u tom sektoru logistike. Znači to nisu bile moje kompetencije i tu ja nisam pokazivao neki poseban interes odnosno nisam želio da ...

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li su vojna sredstva, prema vašim saznanjima, korišćena za evakuaciju civilnog stanovništva?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa moglo bi se reći ne. Uglavnom su to bili traktori, civilna vozila, moguće da je bilo neko vojno vozilo ali vrlo retko. Mislim u principu se može reći ne.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću da li znate ko je Radivoje Nikolić?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ako mislimo na, sad nisam siguran, ja poznajem jednog Radivoja Nikolića on je poznati kninski advokat tj. tad je bio na nekoj od pravosudnih funkcija u Kninu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li znate da je on neko vreme bio sekretar organizacije *Veritas*?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Nije mi poznato, moguće da je radio u organizaciji.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li znate za jedinicu RSK koja je bila poznata pod imenom *Minđušari*?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: To nije bila jedinica, to je bio jedan muzički sastav. A moguće da su oni u nekom spotu igrali neku jedinicu ali to je bio muzički sastav, mladih momaka, njih sedam-osam.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Juče ste svedočili o mestima na kojima je hrvatska vojska probila linije vojske RSK, pominjali ste u oblasti Velebita i mislim da ste nakon toga rekli da je došlo do prodora u Vrlici. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. Ne u Vrlici nego sa pravca Sinj-Vrlika, pored hidroelektrane Perućac kod sela Otišća.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li je došlo do proboja negde drugde?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Meni tad nije bilo poznato.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Niste znali da je hrvatska vojska uspela da probije pozicije vojske RSK na Dinari i to 4. posledne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, to sad nisam pomenuo, znali smo mi da je bilo nekih pomeranja na Dinari ali nismo imali precizne podatke.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li je general Mrkšić znao da je dana 4. došlo do proboja na Crvenoj Zemlji?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa, mislim da je on vjerovatno znao.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste vi za to znali?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ne sjećam se da sam znao, ali znao sam da je ta linija odbrane bila najugroženija, praktično i najbliže Kninu. Jer su tu hrvatske jedinice i hrvatsko vjeće odbrane, daleko ranije ušle na taj prostor, praktično već nakon pada Bosanskog Grahova u julu mjesecu. I već tad selo Strmica je bilo iseljeno jer je bilo granatirano.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću zar nije tačno da je činjenica da je hrvatska vojska probila linije vojske RSK na Dinari, da je to prouzrokovalo paniku u Kninu koja je počela 4. avgusta?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Mislim da to nije bilo prevashodno, jer nije stanovništvo imalo predstavu šta se dešava na Dinari. Panika je više nastala kao rezultat granatiranja, hrvatskog napada i prodora. Obični ljudi nisu znali za taj prodor, to se nije moglo osjetiti.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare zamolio bih da se sada pokaže dokument 1D61 ...

prevodilac: Nije čuo broj dokumenta.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetić vrlo često tražite od sekretara da nešto uradi dok prevod još traje. Možete li sada za zapisnik, molim vas ponoviti broj.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, izvinjavam se. To je dokument koji nosi oznaku 1D61-0181, molim vas. Ovo je izjava svedoka Radivoja Nikolića. I sada bih zamolio da pogledamo ...

TUŽILAC HEDARALY: Oprostite, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću.

TUŽILAC HEDARALY: Uzimajući u obzir svedokov odgovor, možemo li da potvrdimo da se radi o istoj osobi o kojoj sada govorimo, s obzirom na to da svedokov odgovor nije jasan. Ne znam da li će se gospodin Mišetić baviti time ili ne. Svedok je napomenuo ... ne znam da li govorimo o istoj osobi. Samo želim da zapisnik bude jasan.

SUDIJA ORIE: Možete li to proveriti za gospodina Hedaraly?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Naravno. Ako pogledamo drugu stranu, mada ne znam da li je relevantno da li je ista osoba ili ne, za svrhu postavljanja mog pitanja. Ali strana 2. Gospodine

sekretare, zamolio bih vas da ovo ne pokažemo javnosti, jer iako mislim da to nije njegova kućna adresa mogla bi da bude jeste, časni Sude, pa da se ne emituje.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U prvom paragrafu on kaže: „Praktično smo u pregovorima najviše učestvovali ja, Savo Štrbackoji je bio šef organizacije Veritasa i jedan kolega pravnik iz Knina, Savo Popović.“ Kaže da je on ranije bio „Potpredsednik komisije za razmenu ratnih zarobljenika i nestale osobe RSK.“ Da li poznajete tu osobu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: To je ovaj čovjek. U redu je.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim sada stranu 5 izjave, na samom dnu ovaj paragraf koji počinje rečima: „Oko 13 ili 14 časova ...“

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: „Oko 13 ili 14 časova, palo je nekoliko granata na brdo Spas. Osećao se dim i miris paljevine, to su u stvari bili borovi. Baš u to vrijeme došlo je nekoliko ljudi iz pravca Dinare. Zvali smo ih *Mindušari*. Rekli su nam da je na Dinari probijena linija fronta i da su neke od naših jedinica počele da se povlače.“ On zatim kaže: „Upravo tada se moj komšija kapetan Milivojević vratio i obavestio me da on takve informacije nema. U vojnom žargonu je rekao da je sve „pod kontrolom.“ Takođe u to vrijeme je stigao i moj otac...“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Sledeća strana u verziji na BHS-u, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: „... hteo je da sazna šta se dešava pošto je i on čuo da je probijena linija fronta na Dinari. Svi poznanici, prijatelji i rodbina su stigli i svi su čuli tu paničnu informaciju da je na Dinari probijena linija fronta. Nisam hteo da verujem u to. Pokušao sam da zavedem red i mir u podrumu zajedno sa nekim starijim ljudima pošto je ostale u podrumu uhvatila panika.“

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako bismo otišli tri paragrafa niže.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: „Sada je panika obuzela čitav grad. Nešto pre 18 časova uspeli smo da uhvatimo *Radio Knin*. Nisu nam dali nikakve informacije. U međuvremenu je došla majka mog kuma i rekla nam da ima pouzdanu informaciju od jednog *Mindušara* koji se vratio sa Dinare, da je na Dinari probijena linija fronta i da svi treba da se spakujemo i odemo iz grada. Da objasnim ko su *Mindušari*. To je bila specijalna jedinica sposobnih mladića. U to vreme, oko 18 časova veliki broj automobila iz gornjeg dela grada napuštao je grad i išao ka Bulinoj Strani.“ Gospodine Novakoviću ovo je u stvari, ono što se dogodilo u poslepodnevnim satima 4. avgusta. Linija fronta je probijena, usledila je panika, vi ste izdali naređenje za evakuaciju i ljudi su počeli da odlaze, je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: To je vaš stav, lični. Ja sam objasnio da mnogi ljudi nisu znali, vidjeli ste ovdje kapetan kaže da je sve pod kontrolom. Vi kažete jedan od Minduša. To znači jedan momak koji je možda pobjegao iz jedinice, a vi znate ljudi koji pobjegnu iz jedinice on uvijek ima razlog da se opravda. Takvi su se izrazi čuli u vojsci kad neko nešto loše napravi onda on uvijek ima razlog i uvijek je neko drugi kriv. Ta informacija je za mene irelevantna , međutim imala je izvestan uticaj.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da, ali gospodine Novakoviću to je bila istina. Ta informacija za koju kažete da ju je preneo neko ko je došao i pokušao da izmisli neki izgovor, zar ne? On zapravo iznosi istinitu informaciju jer ste vi u stvari, znali da je došlo do proboja linije fronta na Dinari, zar ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pardon, nismo mi znali. Prema tome može biti da je istina, ali ona nije mogla imati odraza ako se nije znalo da je to tako. Bar najveći broj ljudi nije znao. Nije ni u komandi bila jasna situacija jer je tamo bio komandant korpusa i još neki komandanti sa druge strane, koji su drukčije objašnjavali. Prema tome ne može se to uzeti kao istina, to se može uzeti kao jedna moguća verzija i stav jednog čovjeka koji to tako vidi, koji usput nije bio vojnik.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu. Gospodine predsedavajući ja sam završio sa ovom temom. Imam još jednu ili dve teme koje mogu da obradim. Zadnjih pet minuta bih hteo da odradim nešto što je ostalo u vezi sa jučerašnjom raspravom, ako mogu.

SUDIJA ORIE: Da. Mi ćemo onda omogućiti gospodinu Novaković da se povuče iz sudnice.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pa, ja sam hteo nešto da mu pokažem odmah, ukoliko mogu.

SUDIJA ORIE: A, vi ste to hteli njemu da pokažete. Niste to dovoljno jasno rekli.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja se izvinjavam.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Novakoviću, gospodin Mišetić još ima jedno pitanje koje nije razrešeno, koje želi da vam postavi.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim sekretara da nam pokaže dokument koji nosi oznaku 1D61-0355, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Novakoviću, hteo bih da se kratko vratimo na naš jučerašnji razgovor u vezi sa tim da su vojnici tj. oficiri SV Krajine simultano bili aktivni oficiri jugoslovenske vojske. Imate pred sobom dokument čiji ste vi autor od 17. januara 1994.

godine u kome vi pišete: „Na osnovu naređenja komandanta SV Krajine kao i ukazane potrebe za potpunijim informisanjem aktivnih vojnih lica dostavljamo sledeće informacije: Tačka 1. na pojedinačna i nekorektna pitanja zašto su oficiri došli u SVK (RSK) odgovor je vrlo jasan i jednostavan: odgovorni smo kao školovani i stručni ljudi Krajišnici da se zajedno sa narodom RSK borimo za opstanak i slobodu Srpskog naroda, svojih dedova, očeva i svojih potomaka; Tačka 2. Zašto su aktivna vojna lica iz vojske Jugoslavije upućena u SVK? Zato što su rođeni na teritoriji bivše republike Hrvatske i RSK. Ako bi u sadašnjem trenutku aktivna vojna lica rođena izvan RSK po naredbi bila upućena u jedinice SVK to bi se smatralo umešanošću SRJ u rat; Tačka 3. Kakav je status aktivnih vojnih lica u SVK? Isti je kao i aktivnih vojnih lica u vojsci Jugoslavije; Tačka 4. Gde se vode aktivna vojna lica, u kojoj vojnoj pošti? Vode se u posebnoj vojnoj pošti sa šifrom za svaki garnizon.“ Sad možemo da preskočimo do tačke broj 6: „Da li se nešto menja u pravima porodica? Ne menja se ništa, već svoja prava ostvaruju kao i do sada u skladu sa zakonima i propisima SRJ. Ima li razlike u plati? U suštini nema. S tim što primaju 10-20% uvećanu platu. Za kraj tačka broj 10: „Kakav je status oficira koji odbiju da idu u SVK? Takva aktivna vojna lica se stavljaju na raspolaganje, koje najduže traje šest meseci, a po isteku tog roka ko ima uslova za odlazak u penziju, a to je 30 godina u službi, se penzionise a ostali gube status aktivnih vojnih lica. Potpisao Kosta Novaković.“ Gospodine Novakoviću istina je da dok ste bili u službi u SVK vi ste bili aktivno vojno lice u vojsci SRJ, je li tako?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Ja bih vas molio da pročitate tačku broj 5, preskočili ste.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Nema problema. „Da li su aktivna vojna lica sa dolaskom u RSK premeštena tj. prekomandovana? Da, sa upućivanjem aktivnog vojnog lica u SVK biće postavljeni na odgovarajuće dužnosti i neće se više voditi na prethodnim formacijskim mestima.“

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Znači, tu je dio odgovora da ne može biti i u jednoj i u drugoj vojsci. Vrlo jasno se kaže ovdje da su premešteni i neće se voditi više na prethodnim dužnostima. Ljudi koji su premešteni nisu se vodili na dužnostima u vojsci SRJ. Mislim da je to bitan deo odgovora. Možemo dalje, da me pitate.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, ponovo ...

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Da, nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Imam dva pitanja. Vi ste bili aktivno vojno lice vojske Jugoslavije za koga se smatralo da je na dužnosti, je li tako? Da ili ne?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa može se reći uslovno, zato što sam ja i prethodno objasnio da smo se mi vodili preko tih kadrovskih centara. To pitanje kadrovskih centara je dosta ranije elaborirano preko drugih sporova.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Drugo i poslednje pitanje, ako ste vi ili neki drugi oficir Jugoslavije, koji je rođen na teritoriji republike Hrvatske, odbili da služite u vojsci RSK vi biste bili stavljeni na raspolaganje na period od šest meseci, a ako biste i dalje nastavili da odbijate službu onda biste ili bili primorani da se povučete u penziju ili biste izgubili svoj status aktivnog vojnog lica, je li to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ – ODGOVOR: Pa to, moguće da je djelimično tačno. To tako piše zaista, i ja ne sporim da sam potpisao ovaj akt. Ja ga očitó nisam pisao, ali to nije bitno jer se smatra da sam ja bio odgovoran za ovaj akt. Međutim takva su bila tumačenja, ali koliko mi je bilo poznato nije bilo takvih slučajeva da je neko izgubio posao zato što nije došao u SVK. Očitó da je ova informacija vezana za veliki broj pitanja koja su ljudi postavljali, posebno pitanje ljudi koji su imali porodice morali su znati neka tehnička rešenja, pre svega pitanje plate i pitanje kako će živeti njihove porodice. Znači obezbeđenje porodica, pre svega materijalno.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam. Gospodine predsedavajući nudim na usvajanje broj 1D61-1355.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj D940, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D940 se usvaja u spis. Prekidamo sa radom za danas gospodine Novakoviću. Hteli bismo da se vratite ponovo u ponedeljak ujutro u 9.00 časova u istu ovu sudnicu. Da li ima promena u procenama kada je u pitanje potrebno vreme?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pokušaću da završim u okviru prve sednice. Imam još jednu važnu temu i onda jednu manju temu. Pokušaću da završim pre kraja prve sednice.

SUDIJA ORIE: Ima li nekih promena kod drugih timova Odbrane?

ADVOKAT KAY: Časni Sude, ja neću imati pitanja.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Gospodine predsedavajući, to zavisi od toga šta će dalje raditi gospodin Mišetić, ali procenjujem da mi neće trebati više od jedne sednice.

SUDIJA ORIE: Gospodine Novakoviću, ponovo želim da vas uputim da ni sa kim ne razgovarate o svom dosadašnjem iskazu ili o predstojećem iskazu. Dakle, prekidamo sa radom i nastavljamo u ponedeljak, 17. novembra 2008. godine u 9.00 časova u sudnici 1.

Sednica je završena u 13.50 h

Nastavlja se u ponedjeljak, 17. novembra 2008, u 9.00 h

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje